

letnik XCVII - leto 1995

9

SLOVENSKI ČEBELAR

leto 1873 - pričetek periodičnega čebelarskega tiska na slovenskem

SLOVENSKI ČEBELAR

št. 9
1. september 1995
letnik XCVII

glasilo čebelarских organizacij slovenije

vsebina

contents

Janez Poklukar: Mednarodni simpozij o čebelarjenju na otokih	225
Bojan Pavlin: Čebelarjeva opravila v septembru	228
Jože Rihar: Vpliv različnih vrst hrane na življenje čebel s poudarkom na mano	231

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Marjan Debelak: Naš čebelnjak	235
Bojan Pavlin: Med nemškimi čebelarji v Fischermühle	240

NAŠI ZNANI ČEBELARJI

Janez Mihelič: Naši znani čebelarji – Lojze Ličen iz Nove Gorice	243
--	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Janez Mihelič: Čebelarско društvo Ribnica je praznovalo 90-letnico uspešnega dela	246
Vlado Krejač: Zborovanje čebelarjev	248
Janez Mihelič: Čebelarška družina Velka Sladki vrh je ob štiridesetletnici delovanja izdala almanah	248
Stane Sajevec: Sodno zapriseženi izvedenci za čebelarstvo v Republiki Sloveniji	249
Jože Žerdin: Uspešni čebelarški krožki	249
Srečko Rupnik: Šestdeseta obletnica smrti potovalnega čebelarskega učitelja Ivana Jurančiča	249

V SPOMIN
MALI OGLASI
OBVESTILA
REKLAME

Janez Poklukar: International Symposium on Apiculture on Islands	225
Bojan Pavlin: The Apiarist's Occupation in September	228
Jože Rihar: Influence of Different Types of Food to the Life of Bees, with Stress on Manna	231

FROM THE EXPERIENCE OF OUR APIARISTS

Marjan Debelak: Our Beehouse	235
Bojan Pavlin: Among the German Apiarists of Fischermühle	240

OUR WELL-KNOWN APIARISTS

Janez Mihelič: Our Well-Known Apiarists – Lojze Ličen from Nova Gorica	243
--	-----

FROM THE LIFE OF THE SOCIETY

Janez Mihelič: The Apiarists' Society of Ribnica has Celebrated the 90 th Anniversary of Successful Work	246
Lado Krejač: Apiarists' Assembly	248
Janez Mihelič: Apiarists' Club of Velka Sladki vrh Issued an Almanac on 40 Years of Activity	248
Brane Sajevec: Legally Sworn-In Expert Apiarists of the Republic of Slovenia	249
Jože Žerdin: Successful Apiarists' Clubs	249
Srečko Rupnik: 60 th Anniversary of the Deceased Travelling Apiarists' Instructor, Ivan Jurčič	249

IN MEMORIAM
SMALL ADS
NOTICES
COMMERCIALS

Slika na naslovni strani:
Gorsko cvetje. Foto: M. Skok

Mladi čebelarji se najraje sladkajo z medom. Foto: F. Marolt

MEDNARODNI SIMPOZIJ O ČEBELARJENJU NA OTOKIH

dr. JANEZ POKLUKAR

Od 19. do 26. aprila 1995 sta Agronomska fakulteta v Zagrebu in Inštitut za čebelarstvo iz Lunz am Seeja pod pokroviteljstvom Apimondije na hrvaškem otoku Vis organizirala večdnevni simpozij z naslovom »Čebelarjenje na otokih«. Iz Slovenije smo se omenjenega simpozija udeležili mag. Aleš Gregorc, Pavle Zdešar in dr. Janez Poklukar.

Uvod

Otok Vis ima bogato zgodovino. Naseljen je bil že v obdobju antične Grčije, prek njega pa so divjale zgodovinske vihre različnih osvajalcev. Otok je v nezavidljivem prehodnem stanju. Pred nekaj leti je bil organiziran kot mornariško vojaško oporišče, to pa je povzročilo opazne spremembe tako pri prebivalstvu kot v celotni podobi otoka. Od nekdanjih 12.000 prebivalcev jih na otoku živi le še nekaj več kot 3000. Prebivalstvo je zelo staro, povprečno več kot 61 let. Turistično je otok popolnoma nerazvit. Na otoku je 1500 ha vinogradov,

od tega so pred kratkim opustili pridelavo na 70 ha. Od živinorejskih panog je na otoku najrazvitejša ovčereja in reja koz, imajo pa tudi nekaj desetini govedi. Domačini čebelarijo z nekaj več kot 100 čebeljimi družinami, občasno pripeljejo na otok še do 200 prevoznih čebeljih panjev. Čebele so sicer le manjši del kmetijske pridelave, vendar bi bil zato otok zelo primeren za selekcijo čebel in za zgodnjo vzrejo matic. Preučevanje le-te pa je bila tudi ena poglobitnih nalog simpozija.

Plenarno zasedanje

Na začetku plenarnega zasedanja je prof. N. Kezić predstavil hrvaško čebelarstvo in razloge za organizacijo simpozija. V hrvaškem morju je 1185 otokov, obala je dolga 2092 km. Zaradi različnih klimatskih pasov so na Hrvaškem zelo dobre naravne razmere za čebele in čebelarstvo v tej državi je 10 do 12 tisoč čebelarjev, ki čebelarijo s 120.000 čebeljimi družinami. Čebelarstvo je na celini zelo dobro razvito,

na otokih pa nikakor ne more izrabiti vse naravne ponudbe.

Klimatske razmere na otoku Vis sta predstavila Višnja in Marko Vučetić. Za obdobje od leta 1981 do leta 1990 sta analizirala meteorološke podatke, zbrane na meteorološki postaji v Komiži. V celem letu na otoku najpogosteje piha burja s severne ali severovzhodne strani, spomladi pa široko z jugovzhoda. Povprečna letna temperatura je 16,5 stopinj C. Marca lahko temperatura zdrkne tudi pod ničlo. Višje dnevne temperature se pojavijo maja in junija, ko se lahko povzpnejo do 33,2 stopinje C. Največ padavin je marca (70,1 mm), najmanj pa maja (21,4 mm). V letu je le en dan, ko pade več kot 50 mm padavin.

Herman Pechhacker je predstavil dejavnost ACA, to je avstrijske zveze za kranjsko čebelo. Zveza združuje 106 čebelarjev, ki sodelujejo z vzrejevalci matic pri testiranju in selekciji čebel. Seleksijski program poteka v sodelovanju s čebelarskim inštitutom. Seleksijski cilji so večja pridelava medu, večja odpornost proti varozi čebel, mirnost in zmanjšano rojilno razporejenost čebeljih družin. Pri obdelavi podatkov sistematično izločijo vpliv čebelarja in čebelnjaka in izračunajo plemensko vrednost vsake matice.

Dr. Janez Poklukar je skupaj s H. Pechhackerjem in N. Kezićem znova predstavil problem ugotavljanja prave vrednosti kubitnega indeksa čebel delavk. Na treh različnih lokacijah se je pri treh genetskih različnih linijah kranjske čebele pokazal pri končni vrednosti kubitnega indeksa zelo izražen interaktivni vpliv kraja testiranja in linije. Postavlja se vprašanje pravih meril za kranjsko čebelo. Zgodi se namreč lahko, da je kubitni indeks čebel v Sloveniji in Hrvaški ustrezen, ista družina pa bi bila v Avstriji ocenjena za neprimerno in izločena iz nadaljnje selekcije.

John Aktinson je predstavil program 4-alelnega sistema selekcije čebel. Zagotoviti si moramo štiri izhodne linije čebel, nosilk štirih različnih alel. Z načrtnim medsebojnim križanjem linij si zagotovimo lepo zalogo brez pojava letalnih homozigotov na spolnem lokusu. Pravzaprav je to selekcija po starih starših, ki ne upošteva lastne

proizvodnje staršev, to pa je velika pomanjkljivost sistema. To pomanjkljivost lahko nadomesti 6-alelni sistemi, ki k podatkom proizvodnje prastaršev doda tudi podatke proizvodnje starševske generacije. Sistem zahteva šest ločenih populacij čebel. To delno podraži selekcijo, vendar zagotavlja boljše rezultate odbire.

Nikola Kezić je skupaj z Johnom Woodwardom opisal čebelarstvo na Otoku kengrujev ob južni obali Avstralije. Otok je velik 4405 km² in je od celine ločen z 12 km širokim morskim prelivom. Otok je izoliran in rezerviran za rejo italijanske čebele, ki so jo tja prenesli pred 110 leti. Pozneje čebel tja niso več prinašali, in to se pozna še danes, saj tam ni opaziti številnih bolezni, ki pestijo čebele v drugih predelih. Na otoku je 1100 čebeljih družin, za zaključeno populacijo pa je seveda to število majhno. Da bi preprečili stranske učinke povečevanja stopnje sorodstva, so uvedli načrtno selekcijo, tako da migracija čebel po otoku zadostuje za temeljno vzdrževanje genetske variabilnosti populacije.

Panos Oikonomakos je predstavil spremembe v čebelarstvu v Grčiji po vključitvi te države v Evropsko unijo. Pričakovane povečane prodaje grškega medu na evropski trg ni bilo, še več, pojavil se je ceneni med iz Nemčije (sicer neevropskega izvora), ki je grško čebelarstvo dobesedno obglavil in povzročil, da je panoga postala gospodarsko popolnoma nezanimiva. Izkušnja je vredna temeljitega premisleka pred našo vključitvijo v velike gospodarske skupnosti. G. Oikonomakos je svojo domovino predstavil kot deželo z več pasmami čebel in kot deželo s številnimi otoki, na katerih je mogoča zgodnja vzreja matic.

Kvetoslav Čermak je predstavil primer izračuna koancestralne stopnje sorodstva z metodo potnih koeficientov pri čebelah na čebelarskem inštitutu Liptovský Hradok. Povprečna stopnja sorodstva pri opazovani skupini je bila 8,64-odstotna.

Patrick Vienne je poslal poročilo o vzreji kavkaške čebele za trg na otoku Oya ob atlantski francoski obali. Kot naravni rezervat je zavarovanih 60 do 70 odstotkov od 23,30 km² površine otoka. Temperaturne razlike so med letom majhne – od pov-

prečne januarske dnevne temperature 6,7 stopinj Celzija do 18,5 stopnje Celzija avgusta. Na leto pade 729 mm padavin. Novembra in januarja je otok izpostavljen močnim vetrovom. Klimatske razmere so precej bolj neprijazne od razmer na otoku Visu. Vzrejna populacija čebel je izpostavljena ostri naravni selekciji. Vzrejni cilj je usmerjen k vzreji čebele, ki bo najuspešnejše kljubovala ostrim atlantskim klimatskim vplivom v nekaterih hladnejših predelih Zahodne Evrope.

Aleš Gregorc je skupaj z Janezom Poklukarjem predstavil kontrolne zdravstvene ukrepe v vzrejalnišnih matic v Sloveniji. Največ škode sta povzročili nose mavost čebel in poapnela zalega. Pri vzreji matic je stalna težava nose ma. V plemenilčkih, iz katerih so izvirale z nose mo okužene matice, so ugotovili 26 odstotkov okuženih čebel delavk. Ugotovili so, da na pojav nose mavosti čebel vpliva koncentracija čebel. Pri poapneli zalegi je brez dvoma pomembna genetska osnova za čiščenje obolele zalege, vendar so morali vzrejevalci pri pretiranem izbruhu čebele tudi zdraviti. Pri tem so se najbolj izkazali nistatin, askorbinska kislina in yucoluck.

Delko Barišič je s sodelavci raziskal vsebnost cezija 137 in kalija 40 v medu po gamaspektrometrični metodi. Med so načrtno vzorčili med leti 1990 in 1994. Vsebnost cezija 137 se je v analiziranem obdobju vztrajno zmanjševala. Pri travniških pašah je zmanjševanje precej hitrejše kot pri pašah na gozdnem drevju in grmovju, to pa potrjuje, da se cezij 137 počasi izpira v globlje plasti zemlje, od koder lahko doseže površino zemlje le prek globoko rastočih korenin. Vsebnost kalija 40 v preučevanem obdobju je ostala nespremenjena in se je spreminjala odvisno od vsebnosti svinca v zemlji.

Maja Držić je s sodelavci predstavila 57 primerov zastрупitev čebel na Hrvaškem v obdobju od leta 1980 do leta 1990. Insekticidi so povzročili 82 odstotkov zastрупitev, fungicidi 7 odstotkov, kombinacija insekticidov in fungicidov 4 odstotke, 7 odstotkov zastрупitev čebel pa niso mogli identificirati. Organofosforne snovi so povzročile 79 odstotkov zastрупitev, 11 odstotkov sintetični

piretroidi, 5 odstotkov sintetični piretrini in 5 odstotkov klorirani hidrokarbonati. Sintetični piretroidi in piretrini so se izkazali za manj nevarne, kot so pričakovali, in sicer, zaradi izrazitega odbojnega (repelentnega) delovanja na čebele.

Kvetoslav Čermak je predlagal nov način vrednotenja ocene čistilnega vedenja čebel. Iz števila prebodenih ličink za izvedbo testa števila praznih celic, števila očiščenih celic po 24, 48 in 72 urah in iz števila še pokritih celic v enakih časovnih obdobjih je izpeljal matematično formulo, s katero v urah določimo čas očiščenja vse poškodovane zalege. Na primeru 293 čebeljih družin je dokazal njeno uporabnost.

Prikaz posterjev

Nikolaj Krivcov je predstavil prizadevanja pri selekciji čebel v Rusiji. Rusija sodi med velesile na področju čebelarstva proizvodnje. Računajo, da bi lahko z ustrezno selekcijo čebel ter s hkratnimi prizadevanji za izboljšanje tehnologije in izrabo paše pridelavo povečali za 25 do 30 odstotkov. V zadnjem času je posebno uspešen odbrani hibrid med kavkaško in severno temno čebelo, imenovano »priokski«. Poglavitni merilni selekcije v prvi liniji sta prilagoditev na skromno pašo in nerojivost. Linija je kombinirana z linijo, ki dobro prezimuje in dobro izrablja bogato pašo, ter z linijo čebel, znano kot dobro oprasovalko detelj. V velikem čebelarskem obratu v bližini črnomoškega letovišča Soči vzredijo na leto več kot 100.000 matic. Matice prodajajo povečini na območju Rusije.

I. Borčić je s sodelavci primerjal vsebnost hlapnih snovi v propolisu iz Dalmacije in Slavonije. Ugotovil je, da je sestava hlapnih snovi v obeh skupinah zelo različna. Kemijska sestava hlapnih snovi iz Dalmacije je zelo podobna sestavi esencialnih olj v aromatičnih rastlinah, ki jih na tem območju najpogosteje srečujemo.

Wit Chmielewski je poslal na simpozij opis raziskave o privlačnosti cvetnega prahu za hrano in razmnoževanje hišne pršice *Glycyphagus domesticus*. Pršica se rada naseli v cvetnem prahu, to pa pojašnjuje njeno stalno navzočnost v čebeljih panjih. Cvetni prah je dober medij za vzrejo pršice za raziskovalne potrebe.

Eneiko Szalai je s sodelavci preučeval, kakšno je izhodišče za selekcijo čebel, okuženih z varoo. Na Madžarskem alternativne metode preprečevanja varoze za zdaj še ne zadostujejo in čebelarji morajo za zdravljenje nujno uporabljati kemična sredstva. Naravna zdravila namreč niso dovolj učinkovita.

Kvetoslav Čermak in Vladimir Foff sta izdelala računalniški program za vedenje čebelje družine. Poleg že uveljavljenih meril sta dodala tudi izračun inbridnega in izračun čistilnega nagona. Na ta način lahko izračunamo selekcijski indeks za vsako matico posebej.

František Kašpar je s sodelavci preučil povezavo med čistilnim vedenjem čebel in pojavom poapnele zalege pri 32 čebeljih družinah. Potrjeno je bilo že znano dejstvo, da je izraženost čistilnega nagona tesno povezana s pojavom poapnele zalege.

Vzporedne dejavnosti na simpoziju

Veliko pozornosti je zbudil videoposnetek iz čebelarkega proizvodnega obrata Soči ob Črnem morju v Rusiji. Obrat je največji na svetu, v njem je zaposlenih več kot 300 ljudi. Imajo zelo razvit selekcijski center, tesno sodelujejo z edinim čebelarskim inštitutom v Rusiji v Gorkem.

John Atkinson je predstavil knjižico, v kateri opisuje svoj način plemenitenja matic na izoliranem otoku. Razvil je svoj mini plemenilec, ki bi bil morda lahko zelo primeren tudi za izoliranje plemenilne postaje na oddaljenih planinskih območjih.

Ob predstavitvah referatov se je večkrat razvila živahna razprava. Eden najpomem-

bnejših dosežkov le-te je gotovo sklep, da se bodo začeli pripravljati na izvedbo projekta vzreje čebel, odpornih proti varoi, na enem od jadranskih otokov. Za ta namen bi bila najprimernejša otoka Unije in Susak. Udeleženci simpozija bomo zbrali svoje zamisli in oblikovali enoten projekt.

O začetni ideji, da bi otok Vis lahko uporabili kot odlično vzrejališče za matice, ki bi se potem na otoku Biševo lahko oprašile s kontroliranimi troti, pod vplivom hladnega vremena nismo veliko razpravljali. Dolina v okolici Podšpilja na Visu je za vzrejo čebel zelo primerna. Skoraj popolnoma je zavarovana pred vetrom in utegne v prihodnje postati zelo pomembno vzrejno središče. To mora biti predvsem interes domačih čebelarjev, kajti prav oni lahko od tega dobijo največ, to je gospodarsko uspešno čebelarjenje.

Med potepanjem po otoku smo seveda nenehno oprezali za čebelami in medovitim rastlinjem. Nezavidljive razmere na celotnem otoku je opaziti tudi pri čebelarjih. Udeleženci smo imeli občutek, da nam domači čebelarji nekako ne zaupajo, na nas pa gledajo kot na »nebodijih treba«, saj bomo le ovirali njihovo dosedanje dejavnost. Morda je k nekoliko mešanim občutkom pripomoglo tudi slabo poznoaprilsko vreme. Rožmarin je bil povsem razcveten, vendar je vlažno in mrzlo vreme preprečevalo izlet čebel.

Končni vtis lahko strnemo v kratko misel: Manjša skupina čebelarskih strokovnjakov je pripravila zelo kakovostno strokovno srečanje. Številni sklepi utegnejo zelo pozitivno vplivati na celotno čebelarjenje v Srednji Evropi.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V SEPTEMBRU

BOJAN PAVLIN

Dnevi se krajšajo in so vse bolj hladni. Tudi čebele so vedno manj živalne, čeprav v naravi še vedno najdejo kako malenkost. Matice zalegajo vedno manj in bodo kmalu popolnoma prenehale; s krmljenjem zaleganje sicer za krajši čas podaljšamo, vendar matica v primerjavi s količino zalege spomladi zaleže le majhne površine. Zdaj je opaziti tudi razliko, ali imamo v panjih

stare ali mlade matice, saj mlade zalegajo dlje od starih.

Zdaj čebele krmimo na zalogo s sladkorno raztopino, kajti sladkor je za čebele lahko prebavljiv, poleg tega pa je cenejši od medu. Priporočam, da v sladkorno raztopino vmešate zeliščne čaje, saj ti ugodno vplivajo na prebavo in zdravje čebel. Takšni so na primer pelin, žajbelj, česen in še

Kadilnik je za čebelarja zelo pomemben, to vedo že tudi najmlajši čebelarji.
Foto: F. Marolt

nekateri drugi. V setvenem koledarju za poljedelce, vrtničkarje in čebelarje, ki ga izdaja društvo Ajda iz Horjula, najdete recept za pripravo čaja proti poapneli zalegi. Priporočamo pa tudi nakup tega koledarja za prihodnje leto (cena je simbolična, izku-piček pa je namenjen dobrotelnim akcijam, saj natančno opisuje razvoj družin in ugodne dneve za delo s čebelami. Za letošnje muhasto leto so bile napovedi pravilne.

Jesensko krmljenje naj bi končali najpo-zneje do sredine septembra, zato da slad-korno raztopino za zimsko zalogo predelajo stare poletne čebele, zimske pa ostanejo zdrave in neizčrpane. Glede na to, da je to leto izjemno muhasto, krmljenje končajmo čimprej.

Kolikšna naj bo zimska zaloga hrane?

V AŽ panjih naj bo hrane od 12 do 15 kg, v LR panjih pa nekoliko več, od 15 do 20 kg. Ta količina zimske zaloge mora zado-stovati za vse zimske mesece, ko je poraba hrane najmanjša, vse do marca ali aprila, ko začne matica spet obilno zalegati, v naravi pa še ni paše. Hrane torej čebelam ne sme zmanjkati, pa tudi če je je preveč, ni dobro, saj pozimi čebele zlezajo v prazne celice v sredini gnezda, ker tako porabijo manj energije za ogrevanje. Ob koncu krmljenja pregledamo nekaj močnih družin in ocenimo zalogo hrane. Po potrebi čebele še dokrmimo. Močne družine pregledamo zato, ker le-te porabijo največ hrane. Če jo

imajo dovolj, je tudi drugim družinam ne bo primanjkovalo.

Panjev zdaj ne odpiramo več po nepo-trebem in ne vznemirjamo družin. Čebele si bodo same uredile gnezdo in razporedile hrano. Morebitne slabiče smo močnim dru-žinam pridružili že poleti. Sicer pa že pred žreli opazimo, ali je v panju vse v redu ali ne. Staro satje, namenjeno prekuhi v vo-sek, smo že prej zamenjali z mladim.

Ali bomo čebele prezimovali v mediš-ču, plodišču ali v celem panju? To odlo-čitev prepuščam vsakemu čebelarju pose-bej. Slabe družine ne smejo prezimovati v medišču in plodišču, saj ne morejo ogrevati celega panja. Če imamo panje v več vrstah, naj družine v zgornji vrsti prezimijo le v plodišču, v spodnji in srednji vrsti pa je lahko satje, tudi v medišču. Sam jih prezi-mujem tako in čebele preživijo zimo prav tako dobro, kot če bi bile samo v plodišču. Lahko jih prezimujemo tudi samo v mediš-ču, saj jim je tako topleje, ker je topel zrak vedno zgoraj, vendar imamo spomladi zato več dela s prestavljanjem v plodišče. Za čebelarje z manjšim številom panjev to seveda ni nikakršen problem.

Pri slabših družinah lahko tudi odstra-nimo sat ali dva, na izpraznjeno mesto pa damo pregradno desko ali opaž. Na ta način čebele bolj stisnemo. Ker ogrevajo manjši prostor, porabijo manj hrane in bolje prezimijo, kot bi sicer.

Tudi za čebelarje prevažalce se je sezona končala. Foto: I. Jančec

Prezimovanje v nakladnih panjih

Pogosto lahko opazimo, da veliko čebelarjev prezimuje družine le v eni nakladi. To ni priporočljivo, saj površina satja ene naklade ni dovolj velika, da bi čebele vanjo lahko razmestile potrebno hrano in cvetni prah. Hkrati naj bi imele na voljo tudi dovolj praznih celic, sicer potrebnih za dobro prezimovanje. Če zazimujemo v eni nakladi, je gnezdo na spodnjem delu blizu podnice, ki je najbolj hladen del panja in skozi njo pozimi v panj vdira tudi največ mraza. Čebele morajo zato bolj ogrevati panj in poraba hrane je večja. S tem pa so povezane vse nevšečnosti, značilne za slabe in neprimerne razmere za prezimovanje.

Družine, ki pred zazimovanjem zasedajo le eno naklado, velikokrat niso sposobne za samostojno prezimovanje. Najbolje je, če jih naložimo na zgornje pokrove močnih družin ali pa jih prezimujemo kot pomožne oziroma rezervne družine. Te lahko stisnemo eno poleg druge ali nad drugo in oblikujemo skladovnico, ki prezimuje podobno kot AŽ panji. Če za prezimovanje uporabljamo kombinacijo velike in male ali nizke naklade, jeseni sestavimo panj tako, da polnaklado postavimo spodaj. V veliki nakladi, ki je zgoraj, je zimska zaloga hrane. Spomladi se začne družina razvijati

v njej, ker se je pozimi zaradi pomikanja za hrano preselila navzgor. V nasprotnem primeru, torej če je polnaklada zgoraj, se bo čebelja družina začela razvijati na pre nizkih satnikih male naklade. Navadno se družina šele pozneje, ko se dovolj otopli, razširi tudi v spodnjo, to je veliko naklado, zato pa nekoliko zaostane v razvoju.

Še vedno moramo biti pozorni tudi na ropanje čebel, natančneje povedano na tako imenovani jesenski tihi rop. Navadno povzroči ropanje čebel čebelar sam z ne- previdnim ravnanjem, nepotrebnim odpiranjem, krmljenjem in vračanjem iztočenega satja podnevi. Odstraniti moramo vse možne vire ropanja, brezmatične in zelo slabe družine moramo združiti in odstraniti vse, kar bi lahko povzročilo rop. Žrela panjev zožimo na eno ali dve čebeli. Vstavimo tudi kovinske zapornice, ki mišim preprečujejo vstop v panje. Panjev za zdaj še ne pazimo. To storimo postopno šele oktobra in novembra, včasih tudi decembra še ni prepozno. Če družine prehitro in preveč zapažimo, se v njih kmalu začne nabirati vlaga, ta pa je eden največjih sovražnikov čebel (bolj kot mraz). Zato pa si opaž pripravimo vnaprej, da bo delo potem potekalo hitreje in bomo čim manj vznemirjali čebele.

Čebelarsko orodje, ki ga v tem koledarskem letu ne bomo več potrebovali, očistimo ter pospravimo v shrambo, v kateri bo počakalo do spomladi. V čebelnjaku tudi očistimo in prebarvamo morebitne prazne panje, da bodo prihodnje leto že pripravljeni na vselitev.

Sicer pa v čebelnjaku in okoli njega ne rogovilimo po nepotrebnem, ker čebele zdaj potrebujejo predvsem mir. Zdaj tudi že lahko ugotovimo, kaj smo to leto v čebelnjaku pridelali. Dejal bi, da bo bera letos zaradi ves čas muhastega vremena razmeroma majhna. Zato se potrudimo, da bomo svoj pridelek dobro prodali, saj smo vanj gotovo vložili veliko sredstev in dela. Tako bo naš trud vsaj delno poplačan s pridelki, ki jih bomo kupcem ponudili v taki obliki, da bodo za vsakogar privlačni in zanimivi.

VPLIV RAZLIČNIH VRST HRANE, ZLASTI MANE NA ŽIVLJENJE ČEBEL

dr. inž. JOŽE RIHAR

Objavljamo razpravo dr. J. Riharja, ki nudi vpogled v znanje naših prednikov o mani iglavcev, poleg rezultatov njegovih raziskav pa je prvič pri nas navedena tudi metodika primerjanja naših medov.

Urednik

Izkušnje naših prednikov pa tudi tujih raziskovalcev o delovanju mane bodo nedvomno koristile zlasti mlajšim čebelarjem. Upam tudi, da bo naše raziskave – biotestov oziroma delovanja mane pozimi – mogoče primerjati s predvidenim preučevanjem mane malega škržata na Kmetijskem inštitutu Slovenije. Širjenje malega škržata na Primorskem utegne namreč pri nas postati osrednje vprašanje ne le glede pridelovanja, temveč tudi glede prezimovanja čebel na njegovi mani.

Namen našega raziskovanja je bil opredeliti delovanje različnih vrst medov v primerjavi z nekaterimi vrstami nektarnega medu in sladkorja. Navedene vrste ogljikovih hidratov so najpomembnejši vir čebelje hrane tako poleti kot pozimi. Čeprav različne vrste hrane na čebele delujejo različno – na razvoj zalege, graditev satja, rojenje ter nekatere patološke pojave, nas je vendarle zanimalo, kako različne vrste hrane učinkujejo na čebele pozimi. Nekatere vrste listne mane oziroma izločanje zelene hojve ušice in velike črne smrekove lahnide se praviloma pojavlja šele v drugi polovici leta – julija in pozneje, zato utegne ostati v zimskem gnezdu. Razen tega čebelar včasih niti ne ve, da so čebele vnesle v gnezdo manovec, saj so nekatere vrste mane le kratkotrajne.

Mana različno vpliva na čebele in čebelarstvo sploh. Povzroča bogate letine in s tem čebelarstvu v Sloveniji zagotavlja donosnost ter pospešuje razvoj čebelarstva, saj se po dobrih letinah za čebelarstvo odločajo novi ljubitelji.

Po drugi strani so hojve letine tudi kalamitete, saj v zimah po poznopoletni mani številne čebelje družine propadejo. V zvezi s tem se postavljata vprašanji, kdaj popolnoma zamenjati zaloge hrane v gnezdu čebel in zakaj.

Vpliv mane na življenje čebel je lahko mehanične ali fiziološke narave. Na podlagi navedb iz literature bomo skušali osvetliti, kako deluje mana na razvoj zalege, graditev satja, rojenje in nekatere patološke pojave.

Mehanično deluje mana na dva načina. Ostre igle hoi razcefrajo čebelar krila (*Angelus*, 1928). Čebele sčasoma izgubijo dlačice ali postanejo

črne, ker se dlačice zlepijo. Lepljenje in odpadanje dlačic povzroči mana, ki pada navzdol (*Morgenthaler*, 1960). Tudi pri letanju čebel med vejami in iglicami je dovolj priložnosti, da si čebele zamastijo dlačice, ki nato počrtnijo (ustna informacija L. Babnika, 1962).

Fiziološko lahko mana v različnih obdobjih leta deluje različno. Po *Grozđaniću* (1956) je vpliv medu iz mane dvojen:

a) v obdobju dela mana prehranjuje čebele in pospešuje vse, kar je v zvezi z intenzivno prehrano (pridelavo voska, razširjanje in obnavljanje gnezda, vzdrževanje in krepitev družine itd.);

b) v obdobju mirovanja mana slabo vpliva na prezimovanje čebel (čebele izletavajo ob slabem vremenu, pojavijo se griza, trotove itd.).

Sicer deluje nabiranje mane podobno kot vsaka izdatna paša. Zalega se med medenjem hoje slabo razvija, če čebelar ne pazi, da je v plodišču dovolj prostora za zalego (*Peterlin*, 1920). Panji zato slabijo. Plodišče je zalito, matica pa nima praznih celic za zaleganje jajčec (*Angelus*, 1928).

Glede delovanja mane na razvoj čebelje družine mnenja niso povsem enotna. *Angelus* (1928) pravi, da čebele, ki so se dobro založile z obnožino in smo jih prepeljali na hojevo pašo, laže shajajo kot čebele, ki stalno živijo v gozdu. Enolična prehrana s hojevim medom in pomanjkanje obnožine škodljivo vplivata na razvoj čebelje družine. Po *Orževskem* (1959) mana škodljivo vpliva tudi na rodost matice in na odrasle ličinke, ki se hranijo z mano. *Lotmarova* (1936) meni, da se čebele zastrupljajo z mano, ker ima gozdna paša premalo cvetnega prahu, zato jim primanjkuje beljakovin. S poskusi je dokazala, da čebele izgubijo dlačice in počrtnijo, če v hrani ni dovolj beljakovin. *Poltev* je dokazal, da zaradi strupenosti mane nastanejo spremembe na srednjem črevesu čebel, to pa je tudi vzrok, da izgubijo dlačice. Različni avtorji pripisujejo pojav črnih čebel, počrnelosti (melanoza), tudi drugim vzrokom: virusom (*Burnside*, 1933) izvoru (*Dreher*, 1960), pomanjkljivemu zračenju panjev (*Schneider*, 1951), zastrupitvam z insekticidi, zmrznjenemu cvetnemu prahu (*Bröcker*, 1960). *Drescher* (1964) razlaga počrnelost kot posledico križanja v bližnjem sorodstvu. Družine z maticami določenega izvora so bile bolj nagnjene k obolenju. Malanoza se pojavlja pogostejše, če čebele letijo na pašo daleč in porabijo pri tem več energije ali če jim primanjkuje vode. Zato v zadnjih letih večina avtorjev meni, da počrnelost

ni posebna bolezen, temveč samo znamenje bolezni, pojavi pa se zaradi več vzrokov (Tomašec, 1962). Najpogostejše se pojavlja pri družinah na gozdni paši, zato jo imenujejo tudi bolezen gozdne paše. V zadnjih desetih letih pa je bolj opazen pojav počrnlosti tudi na območjih, na katerih ni izrazite gozdne paše (Drescher, 1964).

Zdi se, da različne vrste gozdne paše različno vplivajo na **pojavnost rojenja**. Poročevalec iz l. 1902 pravi: »Kadar smreka med, je rojev preveč, če je vreme ugodno.« Tudi za leto 1928 vemo, da je bilo rojev povsod dovolj. Kot poroča Šnabel (1958), je na smrekovi paši junija l. 1957 ena čebelja družina v 31 urah zgradila in skoraj do vrha napolnila štiri satnice.

Katastrofalno pa utegne mana delovati pozimi, kljub temu pa moram poudariti, da tudi mnenja o primernosti hovejca za prezimovanje niso enotna.

Po *Rotschütz*u (1902) povzroča grižo poleg dolgotrajne brezizletne dobe in slabe paše tudi smrekov med. Pri opisovanju kranjske čebele mu je med boleznimi bolj znana le griža. *Jurančič* (1910) meni, da med smreke, jelke, medene rese, jesenskega vresja ni posebno dober za prezimovanje, ker vsebuje več ali manj neprebavnih snovi. *Cernej* (1917) pa takole pripoveduje: »Letos zremo čebelarji zaradi mane nekoliko s strahom v bodočnost. Star možiček mi je modroval: Letošnjo zimo bodo čebele pomrle. Meni so že kot otroku pravili stari oče, da kadar čebele po jelki nabirajo, tisto zimo pomrejo.« Tudi po *Verbiču* (1928) je nerazredčen hovej med neugoden za prezimovanje. Podobno je *Bukovcu* (1931) za prezimovanje slab jelov med. Po *Zigmundu* (1933) je posledica pozno nabrane medu, ki je zelo smolnat, žeja, griža, propad čebel. Podobnih navedb je veliko tudi iz novejšega časa. *Kostanjevec* (1953) sklepa, da čebelje družine odmirajo pozimi ali zgodaj spomladi, če imajo v panju neprimeren med (hojev, listno mano itd.), ki povzroča grižo. Zlasti neugodno deluje listna mana. Tudi po *Šimiču* (1953) »čebele, ki prezimujejo na hojevem medu, zbolijo za grižo in odmrejo.«

Dokazov o uničujočem delovanju hovejca na prezimitev čebel je na pretek. Katastrofalne so bile pomladi po letih 1911, 1914, 1917, ker je bila prav ta leta obilna bera na hoji (*Maček*, 1921). V Gregorju pri Ortenku, kjer so imeli leta 1921 bogato hojevo pašo, se je že decembra pojavila griža.

Tudi leta 1922 je bila zelo dobra gozdna paša, vendar je bila zima 1922/23 strahovita (*Kosi*, 1931). Katastrofalne posledice so bile leta 1923/24 v okolici Litije, kjer je čebelarjem pozimi pomrla več kot polovica plemenjakov v AŽ panjih. Njihove čebele so jeseni nabirale medeno roso

na lipah in hrastih. Med je bil že jeseni gost in ga ni bilo mogoče spraviti iz satja (*Slovenski čebelar*, 1924). Leta 1928 so bila v panjih, katerih čebele so leto prej nabirale tudi jelkin med, znamenja griže (*Žigon*, 1928). Leta 1928 smo čebele zazimili na samem gozdnem medu, a nam je potem huda zima vse uničila (*Pirnat*, 1934). L. 1930 je na Kočevskem medila hoja in spomladi so čebelarjem, ki jeseni čebel niso krmili s sladkorjem, zaradi griže odmrle skoraj vse (*Bukovec*, 1931). Tudi spomladi 1932 se v panjih, zazimljenih na hojevem medu, pojavlja griža. V zimi 1946/47 se je v Sloveniji zaradi zazimitev na listni mani in gozdnem medu ter zaradi 97 do 107 dni dolge brezizletne dobe število družin zmanjšalo za polovico, na nekaterih območjih pa so skoraj povsem odmrle (*Rihar*, 1952). V zimi 1953/54 je na območju Kosova in Metohije propadlo 90 odstotkov čebel. Prezimovale so na kostanjevem, hrastovem in ivovem medu (*Kulinčević*, 1954). Po *Orševskem* (1959) je l. 1936 zaradi mane v Voronoški oblasti odmrlo več kot 18.000 družin, približno 120.000 pa jih je pozimi oslabele. Tiste družine, ki so preživele zimo, so s težavo zase nabrale zimsko hrano.

Namenoma smo navedli nekaj več podatkov – a še zdaleč ne vseh – ki govorijo o visokem davku za prezimovanje na mani. Kot smo že omenili, vrsta poročil govori v prid prezimovanju na gozdnem medu.

Tako *Marcinkov* (1906), ki kot višji gozdar živi v hojevih gozdovih v Galiciji, ne pozna slabih učinkov jelovega medu. *Notranjskemu* (1917) je sicer znano, da imajo gozdni med za povzročitelja čebelje griže, vendar dodaja, da imajo njegove čebele vsako leto več ali manj gozdnega medu, vendar doslej še ni opazil kakšne posebne škode. Neimenovani pisec (K., 1920) pravi, da je za prezimovanje dober vsak med, tudi hojev, le da ga je treba razredčiti s sladkorno raztopino. Po *Angelusu* (1925, 1928) jelov in gozdni med sploh nista primerna za zazimitev, saj povzročata žejo in grižo. Dodaja pa, da bi čebele prezimile tudi na hojevem medu, če bi imele le nekoliko izletnih dni. Zdi se, da je podoben primer kot pri *Notranjskem* (1917) tudi v Sv. Ožbaltu, kjer so čebele povečini navezane na gozdno pašo, saj sta tamkaj smreka in hoja takorekoč doma. Kljub temu *Vrčko* (1955) tam nikoli ni imel grižavih čebel.

Neenotnost v pogledu na učinkovanje mane na čebele nas je napolnila, da smo skušali z objektivnimi merili ugotoviti, kako deluje mana na življenje čebel.

Pri poskusih smo uporabljali plemenilnike po vzorcu iz Liebefelda. Čebele so v njih dobivale poljubno količino hrane iz posebnih, na dno

plemenilnikov položenih posodic. Vodo smo menjavali večkrat, dobivale pa so jo po steklenih cevkah, pritrjenih na stransko steno plemenilnika. Za poskuse smo uporabljali do 24 ur stare čebele, ki so se izlegle v posebni napravi, imenovani insektarij. V vsakem plemenilniku je bilo po 30 – 50 čebel, v insektariju pa so bile na stalni temperaturi 30 – 31 °C. Da se čebele v medu ne bi mastile, smo tik nad medom navezali gazo,

tako da so imele čebele vedno dostop do hrane. Hrano smo pred poskusom in po njem tehtali. Kot merilo za presojo o določeni vrsti hrane smo uporabili dolžino življenja poskusnih čebel v plemenilnikih.

V poskus smo vključili 9 vrst medu in za kontrolo sladkorno testo. V vseh vzorcih hrane smo prej analizirali vsebnost dušika, beljakovin, pepela in določili suho snov z refraktometrom.

Tek. št.	Št. vzorca	Vrsta, izvor in čas točenja medu	Pepel (v %)	Povprečno št. razisk. čebel.		Povpr. dolžina življ. raz. čebel		Srednja vred. popr.	Dolžina življ. v % glede na slad. v testu
				I. rep.	II. rep.	I. rep.	II. rep.		
1.	3	Hojevec, Hrušica, avgust 1957	0,653	50	36	8,0	9,1	8,55	38,8
2.	4	Hojevec, Preserje, julij 1960	0,489	47	29	13,2	14,2	13,70	62,2
3.	6	Smrekovec, Ponoviče, junij 1955	0,803	44	40	10,8	10,2	10,50	47,7
4.	7	Smrekovec, Logatec, junij 1955	0,77	41	54	8,7	9,6	9,15	41,6
5.	8	Lipova mana, Hraše junij 1951	0,789	41	55	8,2	10,5	9,35	42,5
6.	9	Hrastova mana, Dragatuš, maj 1953	0,782	41	8	10,0	12,0	11,0	50,0
7.	11	Ajdovec, Mengeš, september 1950	0,289	32	30	12,9	18,1	15,50	70,4
8.	12	Žepkovec, Malovan, september 1951	0,174	—	44	—	17,1	17,10	77,7
9.	13	Hojevec, Fala, julij 1960	0,563	39	—	14,8	—	14,80	67,7
10.	kontr.	Sladkorno testo	0,017	52 30	40	23,3 22,2	20,5	22,00	100,0

Rezultati so vidni iz gornje preglednice. V njej so navedeni vrsta, izvor in čas točenja medu, odstotek pepela, povprečno število čebel v prvi in drugi ponovitvi, dolžina življenja poskusnih čebel v obeh ponovitvah ter dolžina življenja čebel v odstotkih glede na dolžino življenja čebel, hranjenih s sladkornim testom.

Iz rezultatov je videti, da so čebele v prvi seriji poskusa živele povprečno 10,85 dneva, v drugi seriji pa povprečno 22 dni, to je polnih 10 dni dlje kot povprečno na drugih vrstah hrane. Najprej so odmirale tiste čebele, ki so se hranile z vzorci medu št. 1, 4 in 5 (hojevec, smrekovec, lipova listna mana). Najdlje so živele čebele, hranjene s sladkornim testom in z žepkovim in ajdovim medom (vzorci št. 10, 8 in 7).

S statističnimi izračuni smo ugotovili, da ni povezanosti med najdenimi količinami dušika in beljakovin ter dolžino življenja čebel, hranjenih z določeno hrano. Račun pa je pokazal tesno povezanost med količino pepela v hrani in dnevi življenja preskusnih čebel. Korelacija je nega-

tivna in linearna $r = -0,934$. Korelacija (po Roemer-Orphalovi tabeli) popolna.

Naša raziskovanja jasno kažejo, da živijo čebele dlje, če je v hrani manj mineralnih snovi, in da je njihovo življenje najkrajše, če se prehranjujejo z manovcem. Ob sladkorju živijo povprečno še enkrat dlje kot na različnih vrstah medu. Gre za ugotovitvi, ki ju je treba na podlagi domačih izkušenj in tujih ugotovitev še preučiti. Posredno gre pri tem tudi za vprašanje, ali je bolje, če čebele prezimujejo na sladkorju ali na katerem koli medu.

V literaturi se pojavljajo različna, večkrat nasprotujoča si mnenja o vzrokih za škodljivo delovanje mane. *Notranjski* (1917) pravi, da v vlažnem panju nepokriti med plesni, razpada in se kvari. Če v panjih ni vlage, gozdni med čebelar ne bo škodil. Po *Rojini* (1917) hojev med veliko bolj kristalizira kot kateri koli drugi med. Zaradi tega tudi bolj zgublja sposobnost absorbiranja vlage. Zaradi tega so čebele žejne, in ker se s pretirnim kristaliziranim medom ne morejo hraniti,

tudi lačne. Žejne čebele postanejo nemirne in dobijo grizo. Nemirne čebele pojedjo več medu. Po *Kosiju* (1931) je čebelja griza posledica obolenega črevesja zaradi uživanja težko prebavljivega medu, kakršna sta npr. smrekov ali hojev med. Griza nastane zaradi zadrževanja blata v črevesu, če je zima predolga, vznemirjanja ali prehladitve.

Remy (1932) je ugotovil, da ima temni med več mineralnih snovi in kvasa kot svetli. *Lotmarova* (1935) je dokazala, da čebele lahko prebavljajo škrob, če so zrnca škroba primerno velika. Po *Homirovskem* (1953) dekstrin iz mane kipi in povzroča žejo. Da bi potolažile žejo, uživajo čebele še več mane, črevesje se jim preveč napolni, zato zbolijo za grizo. Od cvetličnega medu ostane neprebavljenih približno 1,8 odstotka ostankov, mana pa ima teh snovi več, zato tudi zaradi tega ni dobra za zimsko prehrano. Vrbova mana hitro kristalizira, čebele pa ob polnih zalogah hrane odmrejo.

V nekdANJI Sovjetski zvezi so škodljivo delovanje mane raziskovali zlasti *Taranov*, *Perepelova*, *Orževski*, *Poltev* in *Temnov*. Njihove ugotovitve je konferenca znanstvenikov leta 1952 povzela takole:

1. Mana ni škodljiva samo zaradi prenapoljenosti želodca z neprebavljivimi snovmi, temveč tudi zaradi toksičnosti manovca za čebelji organizem, zlasti za želodec, živčni sistem in mišična tkiva.

2. Najpomembnejše škodljive sestavine mane so mineralne snovi, saj jih je v njej več kot je fiziološka norma. Dekstrinu podobne snovi, nebeljakovinasto dušičnate snovi ter ekskrementi plesni *Botrytis* sp. imajo sekundaren pomen. Po *Poltevu* (1958) se toksičnost mane povečuje hkrati s povečanim talogom medu pri alkoholni reakciji, s povečanjem dušikovih in mineralnih snovi.

Naše ugotovitve se ujemajo z ugotovitvijo *Remyja* in ruskih znanstvenikov o škodljivosti mineralnih snovi v mani ter drugih vrstah medu, nismo pa mogli ugotoviti povezanosti med vsebnostjo dušikovih snovi in dolžino življenja čebel.

Po naših ugotovitvah so razlike v delovanju posameznih vrst mane na čebele precejšnje. Zato bi bilo treba preučiti, kako delujejo na prezimitev posamezne vrste mane, ki se pri nas pojavljajo avgusta in septembra, in tudi, kako zgodnje vrste mane, npr. mana lekanije, delujejo na pojav rojenja in podobno.

Skušnje naših čebelarjev in naši poskusi nedvomno dokazujejo, da je treba strogo ločiti manove in nektarne vrste medu. Tudi manjše količine manovca v zimskem gnezdu so za čebele škodljive. Zato je v naših razmerah (avgusta in septembra se poleg hojevega pogosto

pojavljajo različne vrste listne mane) izmenjava hrane v gnezdu čebel – tudi če gre le za sum, da je medu primešana mana – nujen ukrep za ohranitev čebel prek zime. V izjemno ostri in dolgi zimi 1962/63 se je pokazalo, da je enako kot hojevec in hrastova mana deloval tudi kostanjev med, saj ima zaradi velike količine pelodnih zrn podobno količino pepela kot manovci. Tudi to torej potrjuje našo ugotovitev o medsebojni odvisnosti rudninskih snovi v čebelji hrani in dolžino njihovega življenja.

V zvezi z našimi ugotovitvami se odpira vprašanje, ali je bolje čebele prezimovati na čistem sladkorju ali na medu. Videli smo namreč, da čebele živijo najdlje na čistem sladkorju, in znano je, da odlično prebijejo zimo, če jih zazimimo na sladkorju, ker je sladkor domala v celoti prebavljiv. Na tej podlagi je *Freudensteinova* šola priporočala odzemanje medu iz gnezda čebel in krmljenje s sladkorjem. Pri tem moramo vedeti, da v sladkorju ni beljakovinskih snovi, rudninskih soli ter kislin, v medu pa so. *Haydak* (1930, 1964) je dokazal, da je cvetni prah izjemnega pomena za vzrejo čebel. Če je družini samih odraslih čebel dodajal le sladkor, so čebele sicer še vzrejale zalego in ob tem uporabljale snovi, nakopičene v njihovih telesih, vendar so mlade čebele imele manj dušičnih snovi. Pravkar izležene čebele rabijo cvetni prah za svoj razvoj. Če je mladice krmlil le s sladkorno raztopino, so zgubile težo in dušik, količina tiamina v njihovih telesih se je zmanjšala za polovico, zato je bila njihova umrljivost visoka. Če pa so takim čebelam po enomesečni sladkorni dieti dodali obnožino, so se njihova tkiva razvila in začele so normalno vzrejati zalego. Če so odrasle čebele živele na sladkorju 189 dni, so zgubile 33 odstotkov svoje suhe teže in 22 odstotkov dušika. Če so stare čebele živele samo na sladkorju le 72 dni, so prav tako zgubile 50 – 55 odstotkov tiamina v svojih oprsijh. *Taranov* (1938) je tri zime primerjal prezimovanje čebeljih družin na sladkorju in medu. Pokazalo se je, da je pri prezimovanju na sladkorju zimo preživel več čebel, vendar so te čebele spomladi prej odmrlle, imele pa so tudi za 30 odstotkov manj zalege. *Butler* (1946) je ugotovil, da je prezimovanje na medu za čebele ugodnejše, vendar na spomladanski razvoj čebel ne vpliva, če polovico medu zamenjamo s sladkorjem.

Povzetek

Navedena so opažanja domačih in tujih piscev o mehaničnem in fiziološkem delovanju mane, o vplivu na rojenje in zlasti na prezimovanje čebel. S poskusi smo v insektariju testirali – za kontrolo smo uporabili sladkorno testo – 13 vrst medu, med njimi 6 vrst gozdne mane (tabela). Doka-

zana je tesna povezanost med količino pepela v vzorcih in dolžino življenja poskusnih čebel. Korelacija je negativna in linearna ($r = -0,934$); (grafikon).

Viri:

1. Rihar, J., Periodičnost pojave mane zelene

jeline vaši (*Buchneria pectinatae* Nörtl.) u SR Sloveniji i njen uticaj na razvoj pčelinjih društava, doktorska dizertacija, Ljubljana – Beograd 1964.

2. Slov. čebelar, letnik 1902–1965.

3. Zdešar, P. (1993), Ali bo mana malega škržata nadomestila legendarno ajdovo pašo, Slov. čebelar 95, 11:296-299.

Izkušnje naših čebelarjev

NAŠ ČEBELNJAK

MARJAN DEBELAK

O naših čebelnjakih, o tem, kako so nastali, kakšni so bili in v kakšnih čebelarimo danes, je bilo že veliko napisanega. Zdaj si oglejmo in dobro premislimo, kakšen naj bi bil naš čebelnjak, če bi se odločili za novega ali izboljšavo starega.

Čebelnjak je objekt ali prostor, v katerega zložimo panje pod skupno streho. Pri čebelarjenju s panji, ki jih zlagamo v skladanice, je postal čebelnjak nepogrešljiv.

Naloge sodobnega čebelnjaka:

1. Varuje panje pred vremenskimi vplivi in s tem omogoča njihovo dolgotrajnost.
2. Čebelar v hladnem obdobju omogoča zelo ugodne toplotne razmere in s tem manjšo porabo hrane za prezimovanje in boljši spomladanski razvoj. Poleti jih varuje pred vročino.
3. Čebelarju omogoča delo s čebelami ob vsakem vremenu in tudi tedaj, ko preti nevarnost ropanja.
4. Omogoča shranitev in takojšnjo dostopnost do vseh pripomočkov in sestavin, potrebnih za čebelarjenje.
5. Po potrebi omogoča točenje in druga čebelarska dela v posebnem oddelku čebelnjaka.
6. Čebelarju ponuja prijeten kotiček za sprostitve in počitek.
7. Po svojem arhitektonskem videzu ohranja in sporoča našo bogato in plemenito čebelarsko tradicijo in kulturo.

8. Varuje čebele in čebelarske pripomočke pred nepovabljenimi gosti, ljudmi in živalmi.

9. Na zatišni strani lahko uredimo prijeten in koristen kotiček s klopico za opazovanje, po potrebi pa tudi vodni zbiralnik meteorne vode s čebelnjakove strešine in napajalnik.

10. Omogoča namestitve čebel in čebelarskih potrebščin na najmanjšem prostoru.

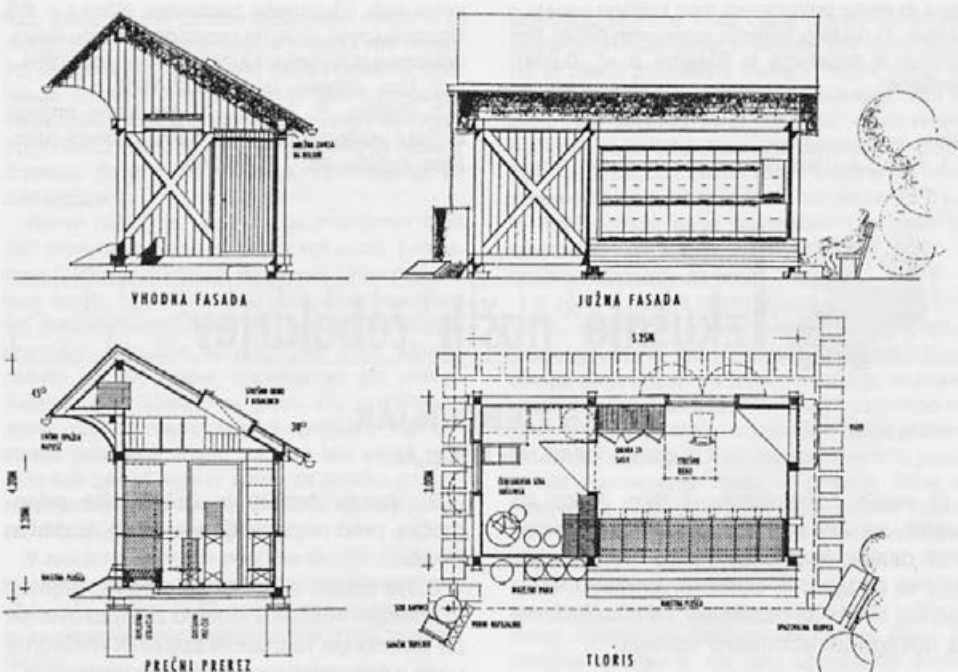
Čebelnjak v najprimernejši izvedbi je **lesen gospodarski objekt**. Lesen zato, ker s tem materialom ustvarimo za čebele najugodnejše bivalne razmere. Les omogoča razmeroma preprosto, ceneno, montažno in prenosljivo graditev, saj se večkrat zgodi, da moramo čebelnjak seliti.

Lesen čebelnjak se tudi oblikovno najbolj prilaga največjemu delu našega naselbinskega in krajinskega okolja.

Lesena konstrukcija čebelnjaka je za stopnico ali dve dvignjena nad tlemi, tako da nima stika z vlago in da mravljam preprečimo vstop v čebelnjak. Sidran je na betonske podstavke, ki so njegovi temelji.

Podrobneje si oglejmo priloženi vzorčni primer manjšega čebelnjaka z vsemi pritliklami.

Majhnih čebelarstev je v Sloveniji največ. Večja čebelarstva lahko ta gradbeni vzorec ustrezno podaljšajo in s tem večajo skladanico oziroma število panjev. Pri največji

Idejni načrt čebelnjaka za 24 panjev in čebelarjevo delovno sobico (izbo). Prikazana je tudi zunanja ureditev.
 Tip AS – za osrednjo Slovenijo
 Zamisel: Marjan Debelak, dipl. inž. arh.

zasedenosti čebelnjaka imamo lahko v skladanici tri vrste AŽ panjev. Najudobnejše je imeti dve vrsti AŽ panjev, med njimi pa zložene polovičarje, v katerih imamo pomožne družine. Pomožne družine so na vrhu skladanice, torej na najtoplejšem mestu, zato v njih lahko na treh do petih satih dobro prezimijo tudi zelo šibke družinice.

Število panjev v vrsti naj bo parno, da se čebelje družine med prezimovanjem lahko med seboj grejejo.

Vhod v čebelnjak naj bo ob strani, da ima čebelar najkrajšo pot do izletne strani čebelnjaka.

Dolžino čebelnjaka določa velikost (širina) panjev, ki jih namerava čebelar namestiti v čebelnjak. Tej meri naj čebelar doda še nekaj centimetrov v širino, saj mu bo več prostora prav prišlo pri namestitvi opazovalnega panja na tehtnici. K doslej izračunani dolžini je koristno dodati še nekaj centimetrov na vsaki strani, tako da lažje namestimo panje, predvsem pa zato, da zagotovimo izdatno toplotno izolacijo skladanice panjev ob straneh.

Skladanico panjev postavimo na nosilni **podstavek**, ki je za 20 do 30 cm dvignjen nad tlemi čebelnjaka, da lažje opravljamo spodnjo vrsto panjev. Poskrbimo, da tudi podstavek dobro toplotno izolira skladanico panjev s spodnje strani.

Vsako čebelarstvo naj bi imelo tudi **panj na tehtnici**. Panj, ki ga tehtamo, mora biti enak, kot so panji naših pridobitnih družin. Najbolje je, da ga vstavimo v posebno ohišje, tako da to popolnoma zapre vse reže. Priročno mesto za namestitev takšnega panja je na robu druge vrste panjev ob vhodnih vratih, da so zanimive informacije, ki nam jih posreduje tehtnica, čim bližje. Na steni poleg panja na tehtnici je koristno imeti prostor za sprotno zapisovanje in morda tudi grafično ponazarjanje gibanja teže panja med letom.

Višino čebelnjaka določa velikost (višina) panjev, ki gredo vanj. Za delo s čebelami stoje ali sede na stolu ali pručki (pri spodnji vrsti) sta najprimernejši dve vrsti dvoetažnih listovnih panjev (AŽ ali njegovih izpeljank). Tretjo vrsto že težko opravljamo

Plemenilna postaja Anton Janša na Zelenici, ki jo vodi znani vzrejevalec Ciril Jalen je vedno lepo urejena.

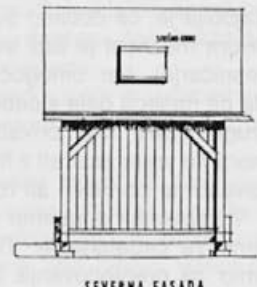
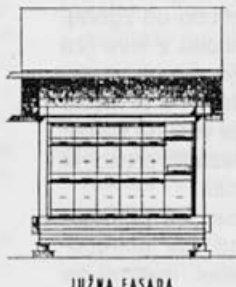
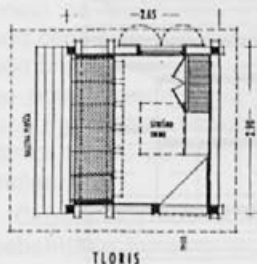
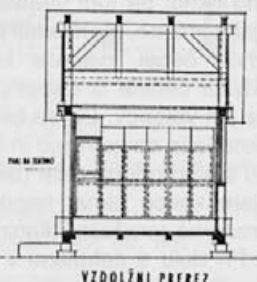
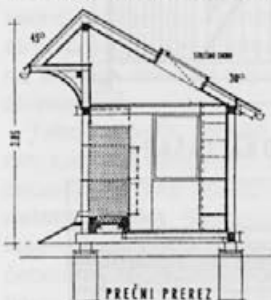
brez uporabe lestve ali posebnega podstavka, še posebej, če so v njej zloženi dvoetažni panji. Lahko pa je delati z enoetažnimi panji, če so zloženi na vrhu dvovrstne skladanice pridobitnih panjev.

Konstruktivska višina odprtine čebelnjaka, ki omogoča nemoteno zlaganje panjev, je seštevek višine podstavka in višin pridobitnih panjev, za toleranco pa ji dodamo še kak centimeter.

Globino čebelnjaka oziroma njegovo notranjo širino določata dolžina izbranih

panjev, ki jih nameravamo namestiti v čebelnjak, in prostor za panji, ki ga čebelar potrebuje za delo s čebelami ter za shranjevanje različnih sestavnih delov panja in čebelarskih pripomočkov. Primerna globina tega prostora za panji je približno dva metra.

Strop čebelnjaka je lahko izdelan ločeno od ostrešja, in sicer kot raven strop z določenim odmikom od vrha skladanice panjev. Vendar je pri tej različici ostrešni prostor čebelnjaka veliko manj uporaben

Idejni načrt čebelnjaka za 18 panjev, brez dodatnih prostorov.

Tip A – za osrednjo Slovenijo

Zamisel: Marjan Debelak, dipl. inž. arh.

za shrambo in različne dodatne funkcije. Prav tako ne moremo uporabiti možnosti osvetlitve čebelnjaka skozi strešno okno.

Popolnejšo izrabo prostora čebelnjaka omogoča **izdelava stropa pod strešino** (z opažem pod špirovci). Pri tej različici je povečani notranji prostor nad skladovnico panjev izrabljen za pregledno shranjevanje sestavnih delov panjev in pripomočkov (blazine, pitalniki, smukalniki, lésice, zaklade, ogrebalnik, plemenilčki itd.).

Na notranjo polico nad vhodnimi vrati lahko namestimo lovilni panj za tuje pobege roje, plemenilčke ipd.

Na strehi si lahko omislimo strešno okno.

Osvetlitev čebelnjaka

Pri delu s čebelami v čebelnjaku potrebujemo dobro dnevno svetlobo, v posebnih primerih pa tudi električno svetilko, da bolje osvetlimo notranjost panja ali da bolje vidimo jajčeca v celicah. Dnevno svetlobo lahko dobimo v čebelnjak od zadaj (z oknom na zadnji steni), ob strani (z oknom na stranski steni nasproti vrat ali samo skozi odprta vrata, ki osvetlijo čebelnjak kot veliko stensko okno). Pri izvedbi stropa pod strešino lahko učinkovito osvetlimo notranjost čebelnjaka s **strešnim oknom**. Strešno okno, pa tudi stenska, če jih v čebelnjaku imamo, morajo biti prirejena za stalen izhod čebel, najbolje kot **begalnica**, ki odvaža čebele iz čebelnjaka, ne dovoljuje pa jim vstopov. Da se čebele pri strešnem oknu laže oprijemljejo in hitreje najdejo pot do stalno odprte reže (begalnice) na zgornjem koncu okna, napremo pod oknom prozorno mrežasto tkanino.

Pri delu s čebelami v skladanici je pomembno, iz katere smeri prihaja svetloba. Najbolje je, če dobimo svetlobo od zgoraj. Dobra možnost je tudi svetloba z leve (za desničarje), kar omogočajo odprta vrata. Da pa našega dela s čebelami ne bi motile druge čebele, ki jih privablja vonj po medu, moramo vrata zastreti z mrežasto prozorno zaveso na obročkih ali roloju.

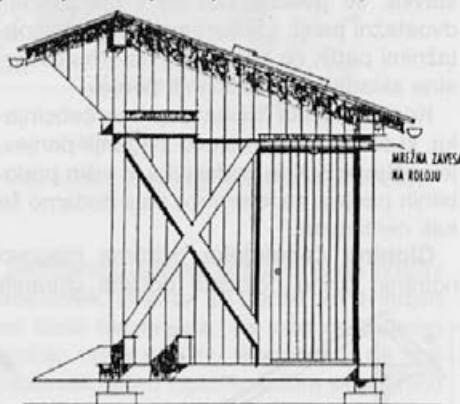
V čebelnjak shranimo vse, kar potrebujemo za čebelarjenje. Tisto, kar potrebujemo za pregledovanje čebel, imejmo na **stalnem mestu in pri roki**: čebelarsko haljo ali jopič, pokrivalo, rokavice, grebljico, omelo ali pero, satne klešče, nož, matično

lovilnico, matičnice, električno svetilko, kadilnik ali drugo dimno sredstvo oziroma pomirjevalo **z večjim pločevinastim podstavkom, na katerega obvezno postavljamo in odlagamo vse, kar je v zvezi z ognjem in dimom v čebelnjaku**.

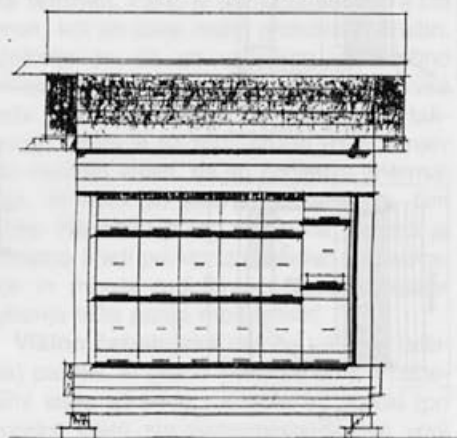
Med stalne pripomočke pri pregledih čebel sodita tudi zložljiva kozica in sipalnik. Obesimo ju na steno, tako da nista napoti in se ne prevračata.

V čebelnjaku ne smeta manjkati stol in pručka. Potrebujemo zložljivo kratko lestev, da dosežemo zgornje police in panje. Prav nam pride preklopna mizica oziroma odstavna polica.

Nujni sta dobro zaprta omara za žvepljano satje in zaprta omarica ali predal za prvo pomoč proti pikom. Tudi premično

VHODNA FASADA

JUŽNA FASADA

ogledalce naj ne manjka, da si sami odstranimo želo z obraza, če nas čebela poljubi. Pri roki morata biti tudi metla in smetišnica.

Druge čebelarske predmete, ki jih uporabljamo bolj redko ali sezonsko, namestimo na police v gornjem delu čebelnjaka.

Streha čebelnjaka je zelo pomemben del le-tega, saj z njo oblikujemo njegovo zunanjo podobo in njegovo skladnost z okolico.

V Sloveniji moramo upoštevati dva poglavitna tipa streh:

- osrednji slovenski tip s strmejšimi nagibi strešin in
- kraško-primorski tip s položnejšimi nagibi strešin.

Streha čebelnjaka ima pri naših čebelnjakih že od nekdaj dva namena: poleg zapiranja in varovanja notranjosti varuje tudi pročelja panjev in čebel na panjskih bradah pred dežjem in poletno sončno pripeko.

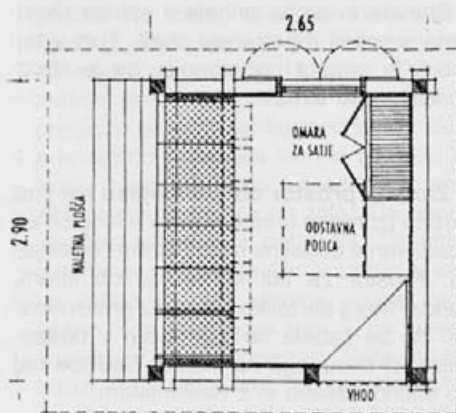
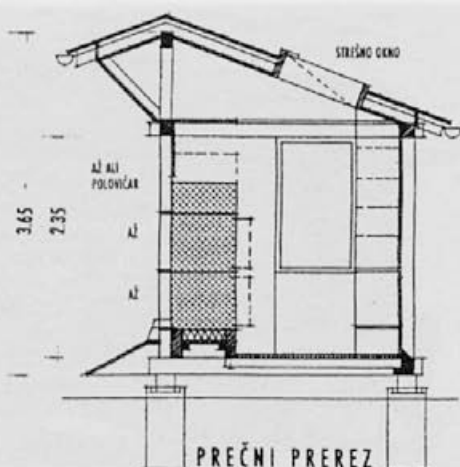
Prav s poudarjeno drugo funkcijo se naši čebelnjaki že od daleč razlikujejo od vseh drugih gospodarskih poslopij.

Napušč na izletni strani čebelnjaka je precej dolg (približno meter). Lepo in koristno je, da je praznina pod napuščem zaprta z opažnimi deskami v značilnem loku.

Kritina sodobnega čebelnjaka naj bo vedno usklajena s kritino sosednjih poslopij ali poslopij v bližnji okolici, če stoji čebelnjak na samem. Nikakor naj ne bo iz pločvine ali plastike.

Tako kot velik napušč s spodnjim opažnim lokom je koristna in značilna sestavina čebelnjakov tudi podobno velika **spodnja naletna deska**. Na nekoliko poševni, topli leseni površini se utrjuje in premražene čebele, ki sedejo nanjo pred vletom v panj, hitreje opomorejo, sicer pa pogosto otrpnejo na mrzlih tleh ali izgubljeno lezejo pod čebelnjak. Naletna deska naj bo toliko pod bradami spodnjih panjev, da jim lahko po potrebi nastavljamo smukalnice ali lésice s predalčki. Naletna deska naj se ne dotika tal, da po njej v čebelnjak ne leze mrčes.

Čebelarska sobica oziroma izba je v čebelnjaku koristno in prijetno dopolnilo številnih ugodnosti. Prav pride posebno čebelarju, ki ima čebelnjak daleč od doma. Vsak čebelar želi imeti v čebelnjaku tudi

TLORIS

Idejni načrt čebelnjaka za 18 panjev, brez dodatnih prostorov.

Tip B – za Kras in Primorje

Zamisel: Marjan Debelak, dipl. inž. arh.

kotiček zase in v neposrednem stiku s čebelami. Tak prostorček si lahko omislamo z graditvijo nekoliko daljšega čebelnjaka ali podaljšanjem obstoječega.

Vhod v čebelarsko sobico je iz čebelnjaka, saj se oba prostora najtesneje povezujeta in dopolnjujeta.

Sobica naj bo toliko prostorna, da v njej lahko namestimo točilo in stojalo za odkrivanje medenih pokrovcev. V sobici naj bodo zložljiva mizica, stol, omara, police in zložljiva ležalna klop – skratka, vse naj bo urejeno za večnamensko uporabo: za točenje, za delo ob mizici in za počitek.

Da so naši poslikani čebelnjaki lepi in v okras dokazuje tudi ta poslikana maketa čebelnjaka, ki je v galeriji Slavka Avsenika. Foto: J. Mihelič

Dnevna svetloba prihaja v sobico skozi okno s polkni na stranski steni. Tudi v tej sobici je prostor uporabnejši, če je strop podaljšan do strešin.

* * *

Zunanji prostor ob čebelnjaku naj ima skrbno izbran in urejen kotiček s klopico za opazovanje čebel na izletni strani čebelnjaka. Prostor za tak kotiček je ob strani, vendar mora biti toliko obrasel z grmovnicami, da se čebele ne zaletavajo v opazovalca ali sedečega na klopici. Sedišče naj bo stalno, leseno in z naslonjalom.

Če v bližini čebelnjaka ni drugih virov primerne vode za napajanje čebel, lahko to uredimo pri čebelnjaku z dotokom deževnice s strehe čebelnjaka v zakrite **vodne zbiralnike**. To vodo lahko uporabimo kot napajalnik za čebele in morda tudi kot čebelarjev umivalnik.

Okrog čebelnjaka, razen pred panji, uredimo peščeno stezo ali tlakujemo s ploščami iz naravnega ali umetnega kamna ali betona. Pred naletno desko in pod njo naj bo droben pesek, tako da ga lahko tudi pometamo.

Najboljše in najlepše je, če je vse, kar je v zvezi s čebelami, izdelano v čimbolj naravnih materialih.

* * *

Na koncu ne pozabimo na največjo privlačnost naših čebelnjakov, saj so slikovite **panjske končnice** res vredne občudovanja. Da zgodovinska tradicija umetniškega slikanja panjskih končnic naših kranjičarjev ni zamrla, pričajo številni sodobni čebelnjaki z umetniško poslikanimi panji. Dokler ne najdemo umetniškega navdih, zadoščajo lepo izbrane površine na panjskih pročeljih, kakršne razločujejo čebele: modrozeleni, beli, rumeni, modri in črni.

MED NEMŠKIMI ČEBELARJI V FISCHERMÜHLEJU

BOJAN PAVLIN

Letos pozimi sem se od 23. do 28. februarja udeležil seminarja o biološkem in naravnem čebelarjenju. Seminar je potekal v zaselku Fischermühle v bližini mesta Rosenfeld južno od Stuttgarta v Nemčiji, slovenski čebelarji pa so to mesto obiskali že lani. V mestu deluje posebno združenje, ki se ukvarja s čebelarstvom, vrtnarstvom, živinorejo ter pridelavo čebeljih pridelkov

in zdravilnih zelišč, poleg tega pa se s pridelavo zelišč in čebeljih pridelkov ukvarja tudi neko podjetje. Združenje je organizirano kot javno podjetje, dohodek pripada združenju, zato tudi posluje brez posebnih dajatev. Vsaka dejavnost ima svojo stavbo, vse pa so povečini nove. Tudi čebelarski oddelek je v novi stavbi s sodobno opremo, velikim skladiščem in mi-

Panj, ki ga uporabljajo, je nakladni panj na toplo stavbo in delno izoliran z naravno slamo.
 Foto: B. Pavlin

zarsko delavnico. Vodi ga g. Thomas Radetzki. Seminar se je začel s splošnimi predavanji o čebelah. Začetni del je bil namenjen predvsem čebelarjem začetnikom in manjšim čebelarjem. Večina udeležencev pa je v mesto prispela po končanem uvodnem delu seminarja, udeležili pa so se ga čebelarji iz Nemčije, nekaj pa jih je bilo tudi iz Avstrije, Švice, Luksemburga in seveda iz Slovenije. Vsak je povedal nekaj o sebi in svojem čebelarstvu ter o problematiki, s katero se srečuje.

Vodja združenja g. Radetzki je predstavil, kako čebelarijo tamkajšnji čebelarji. Imajo približno dvesto panjev, ki so najbolj podobni nakladnemu panju, pri nas pa takšnih panjev ni videti. Ogrodje panja je leseno, stene pa so iz slame. Sat je postavljen

prečno na žrelo, torej na toplo stavbo. Spodnja plodiščna naklada je precej daljša od mediščne, saj ima 18 satov. Tako ima matica dovolj prostora za zaleganje. Pri pregledu plodišča lahko mediščno naklado premikamo po vodilih sem in tja, zato je ni treba dvigovati. Satje v medišču je precej širše, zato ga matica ne zaleže in uporaba matične rešetke ni potrebna. Zanimiv je tudi njihov način vstavljanja satnic. V satnik ne vstavljajo cele satnice, ampak le približno 2 do 3 cm ozek trak, ki ga zalijejo z voskom. Žice ne napenjajo. Satje je precej krhko in se rado lomi. Na samem začetku so čebele gradile zelo veliko trotovskega satja, zdaj pa je količina le-tega normalna. Po njihovem mnenju je le tak način gradnje satja naraven, vosek, pridelan iz takega

Foto: A. Kečkeš

Gospod Radetzki, ki vodi čebelarstvo, med predavanjem

satja, pa čist, brez primesi zdravil in sredstev proti varozi. Satje, zgrajeno iz satnic, v katerih so se z leti nabrali ostanki zdravil proti varozi, in vosek, pridelan iz takšnega satja, prav gotovo nista tako čista, kot bi morala biti. Svoj vosek prodajo tudi za petkratno višjo ceno kot »navadni vosek«, predvsem farmacevtski in kozmetični industriji.

Kot pravi g. Radetzki, je tudi med neoporečen, saj ga točijo skoraj samo iz deviškega satja. Zato tudi med dosega visoko ceno. Panje imajo postavljene v okolici v posebnih, zelo preprostih paviljonih, narejenih iz desk in okrajkov. Na enem stojišču imajo od 15 do 30 panjev, stojišča pa so med seboj oddaljena od 500 do 1000 metrov.

Združenje ima tudi svojo trgovino, v kateri prodajajo sadje, zelenjavo in čebelarje pridelke. Vse, kar prodajajo, je pridelano na biološki način, zato so cene dokaj visoke. Kljub temu pa prebivalci bližnjih mest

Z različnimi oblikami košev skušajo ugotoviti kakšno bivališče je za čebele najbolj primerno oziroma je po meri čebel. Foto: B. Pavlin

pokupijo vse njihove zaloge. Med prodajajo predvsem v polkilogramskih kozarcih, in sicer po 5 do 10 DEM. Cilj njihovega čebelarjenja je čimbolj naravno čebelarjenje, brez uporabe zdravil, seveda zaradi čim bolj naravnih pridelkov. Kolikor je mogoče, uporabljajo naravne neškodljive pripravke, ki so neškodljivi tako za čebele kot pridelke. To predvsem dobro vpliva na prodajo medu, voska in propolisa (tega prodajajo po 300 DEM za kilogram).

Osrednja tema seminarja je bila »Naravne snovi v boju proti varozi«, saj je varoza žgoč problem tudi v drugih deželah. Fluvalinat, ki ga proti varozi uporabljamo pri nas, je v Nemčiji prepovedan oziroma še ni registriran. V zvezi z naravnim zdravljenjem varoze so govorili predvsem o naravnih snoveh, kot so mravljinčna kislina, oksalna kislina in eterična olja, ki na čebelah in čebeljih pridelkih ne puščajo sledov. Pozneje so se jim pridružila še različna kemična sredstva.

Thomas Radetzki je podrobno predstavil zlasti uporabo oksalne kisline, katere učinek je več kot 95-odstoten. Uporabljajo 3-odstotno oksalno kislino, koncentracijo pa so že začeli tudi zmanjševati. Dober učinek so namreč dosegli tudi z 1- do 2-odstotno oksalno kislino.

Kako delamo z oksalno kislino?

S 3-odstotno kislino poškopimo vsak sat v panju posebej, tako da poškopimo vse čebele. V ta namen uporabimo ročno škroplnico, s katero je škropljenje zelo preprosto. Kljub temu je delo zelo zamudno, saj je treba iz panja vzeti vsak sat posebej ter ga vrniti na isto mesto. Pri delu moramo z masko zavarovati obraz, tako kot pri delu z drugimi kislinami, čeprav je ta zelo razredčena. Zdravljenje je najučinkovitejše tedaj, ko v panju ni več zalege, torej pozno jeseni. Zdravljenje (škropljenje) pa moramo opraviti dvakrat.

Thomas Radetzki je na enem od bližnjih stojišč tudi praktično prikazal uporabo oksalne kisline. Temperatura zraka je bila 7 °C. Sicer pa temperatura zraka za delovanje kisline ni pomembna, pomembna je zaradi čebel samih. Z uporabo oksalne kisline so na minimum zmanjšali okuženost z varoo, tako da z njo nimajo več težav niti ne opravljajo več posebnih pregledov oziroma testnih zdravljenj.

Sama terapija vzame precej časa, vendar se jim izplača, saj na ta način dosežejo precej višjo ceno voska in drugih pridelkov.

Ljudje v Nemčiji so povečini že zelo osveščeni in pripravljeni za neoporečna živila plačati več. Pri naših AŽ panjih bi bila uporaba oksalne kisline precej bolj zapletena in počasna, kot je pri nakladnih panjih. Kljub temu pa moramo razmišljati še o kakšnem drugačnem načinu zdravljenja. V Avstriji uporabljajo prav tako učinkovito mravljinčno kislino, le da je uporaba le-te še zahtevnejša. Pri uporabi mravljinčne kisline moramo biti pozorni na temperaturo in premočno koncentracijo, kajti sicer čebele pobegnejo iz panja.

Razpravljali smo tudi o vprašanju, kakšna oblika gnezda je za čebele najprimernejša. V te namene imajo pletene košare različnih oblik, in sicer od okroglih do jajčastih. Ugotovili so, da so čebele zelo prilagodljive, saj so se v milijonih letih svojega razvoja prilagodile skoraj vsakršni obliki gnezda. Predstavilo se je tudi nekaj večjih čebelarjev, ki čebelarijo v različnih izved-

bah nakladnih panjev. Panje, kakršen je naš AŽ, to je listovne, imajo le posamični čebelarji, sicer pa jih skoraj ne poznajo. Nekateri čebele prevažajo predvsem na ogrščico in sončnico, sicer povečini čebelarji na stalnih stojiščih. Pridelek je pri njih nekoliko manjši kakor pri nas. Za čebelarja, ki čebel ne prevaža, je pridelek 15 kg na panj že zelo dober. Zato pa so cene medu precej višje. Skoraj vse dni mojega bivanja v Fischermühlerju je snežilo in deževalo, tako da si več stojišč nismo mogli ogledati.

Sicer pa sem navezal precej stikov in si nabral nekaj izkušenj. Predstavil sem tudi naš način čebelarjenja, čebelarstvo v Sloveniji nasploh in tudi Slovenijo, saj nas veliko Nemcev še vedno ne pozna ali pa nas zamenjujejo s Slovaško. Ob koncu naj se še zahvalim Društvu za biološko in dinamično gospodarjenje Ajda iz Horjula (Vrzenec) ter gospe Margareti Vrhunc za pomoč in sodelovanje.

NAŠI ZNANI ČEBELARJI – LOJZE LIČEN

prof. JANEZ MIHELIČ

Rodil se je 20. 6. 1909 v Gojačah na Vipavskem. V družini je bilo pet otrok. Čebelaril je že njegov oče. Tako mu je bilo »usojeno«, da bo čebelar. Oče je čebelaril z Vodopivčevimi panji, ki so se zlagali eden na drugega. To so bili panji, ki so jih uporabljali napredni čebelarji. Ko je odrasčal, se je povečevalo tudi njegovo znanje o čebelah in vedno več je pomagal očetu. Tako se spominja starih časov:

»Leta 1916 je bila izjemna letina medu, to je oče posebno poudarjal. V tem letu so bili avstrijski vojaki na pohodu prek naše vasi. Naselili so se v šotorih okoli našega čebelnjaka. Veliko jih je zbolelo za kolero. Oče jim je prodajal med v satju. Tudi nas otroke je oče varoval pred boleznijo tako, da smo morali jesti česen, z medom pa nam je izboljševal okus. Med smo prodajali in dajali tudi drugim vaščanom. Leta 1917 je zavladala velika lakota. Vojaki so se umaknili do Pijave. Mama, brat in sestra so

nosili med v Furlanijo in tam v zameno zanj dobili moko. Živo se spominjam, kako nam je oče ob večerji dejal: »Otroci, čebelar se moramo zahvaliti, da imamo polento.« Za denar ni bilo mogoče kupiti ničesar. Stalno sem opazoval čebele in panje ter v mislih sklenil, da postanem mizar, saj jih bom tako lahko sam izdeloval. Oče me je naučil spoznavati čebeljo družino na bradi. Na poziv tete iz Gorice pa je bilo odločeno, da grem v uk za peka. Tako sem moral leta 1923 zapustiti Gojače in oditi v Gorico. Žalosten, s culo v roki sem še pred koncem pouka, odšel iz Gojač, seveda z dovoljenjem učitelja. Žalostno je bilo tudi slovo od čebel. Tako sem postal pek in leta 1924 dobil naziv »pekarski podelavec«. S prvimi prihranki sem si leta 1925 kupil kolo, nato pa sem se pogosto z njim vozil domov k očetu in čebelar. Med vožnjo s kolesom proti domu sem si v Rožni dolini celo izbral kraj »za hišo in čebelnjak«. Bile so le sanje.

Večina čebelarjev, ki obiskuje republiško čebelarško razstavo v Polju pri Ljubljani, pozna čebelarja Lojzeta Lična, saj vsako leto pripelje kaj zanimivega in to kljub svoji častitljivi starosti. Letos je razstavil izredno dobro izdelan sončni topilnik za voščine z dodatnim električnim gretnjem.

V Rožni dolini je še danes prost prostor za hišo in čebelnjak. Teta je želela, da bi se pomeščanil in odprl svojo pekarno. Ob tem pa bi moral poitalijaniti priimek in zaživeti z njihovimi navadami. Ker tega nisem hotel, so me leta 1933 odpustili.

Leta 1933 sem odprl svojo lastno pekarno v Črničah. Na vrtu sem imel čebelnjak, ob čebelnjaku pa klopico, na kateri sem se sprostil in mislil samo na čebele. Po očetovi smrti pa sem dobil nekaj njegovih panjev.

Od leta 1941 do 1943 sem bil vojak v bližini Rima. Bili smo v stalni pripravljenosti, z omejitvijo gibanja. Nemir me je gnal, da sem nekega dne splezal na drevo in onstran zidu zagledal zapuščen čebelnjak. Nagovoril sem delavce v vrtu in jim povedal, da sem čebelar. Prihodnji dan me je poklical poveljujoči in mi ukazal, naj uredim čebelnjak. Stekel sem k čebelnjaku in se slekel. Čebele – bile so ligurske (rumene), ki so po naravi mirne in so me obkolile. Užival sem v delu, ki je trajalo ves mesec. Poveljnik se je z menoj pogosto pogovarjal, pokazal sem mu matice in zalego. Dal sem mu tudi med. Nekega dne me je vprašal: »Kaj te nobena čebela ne piči?« Odgovoril sem mu: »Mene piči samo tista gluha, ki ne sliši čarobnih besed.« Njegov odgovor s hudomušnim žuganjem je bil: »Ti Goricjan, ti Goricjan, ti znaš izgovarjati marsikatero besedo.« Dogovorila sva se, da mu bom po končani vojni uredil čebelarstvo na njegovem domu v Kalabriji. Po njegovi zaslugi sem postal vojak-čebelar. Za moje

čebele doma pa je tedaj skrbela žena Marija. Čez mesec dni smo bili premeščeni v drug kraj. Tu sem dobil drugo nalogo – urejanje zabojev z bombami. Na moje veliko začudenje so bile bombe zavite v liste Slovenskega čebelarja. Pošiljka orožja je prispela z zasedenega ozemlja Jugoslavije – iz okolice Novega mesta. Pomislil sem na to, kaj se je zgodilo s čebelarjem in njegovimi čebelami. Tesno mi je bilo pri srcu, še bolj sem zasovražil vojsko.

Po vrnitvi domov sem se leta 1945 včlanil v Čebelarstvo društvo Ajdovščina.

V letih 1946–1948 sem imel zelo malo časa za sedenje ob čebelnjaku. Deloval sem na različnih področjih. Leta 1948 sem se zaposlil v zdravstvu in tako imel več časa za delo s čebelami. Tedaj sem kupil prve AŽ panje in se seznanil s čebelarjem Pavletičem iz Sempetra. Bil je napreden čebelar, dal pa mi je tudi prve satnice.

Februarja leta 1953 sem se udeležil enotedenskega čebelarskega tečaja v Ljubljani. Tečaj je bil zanimiv in poučen. V naravi sem spoznal hudo gnilobo čebelje zalege (vzorec pod steklom). Po končanem tečaju sem dobil naziv čebelarskega preglednika.

Leta 1961 sem panje postavil na gričku pod Kekcem nad Novo Gorico.

V tem času je delovalo podjetje AGRO-MEL. Pod svoje skrbništvo je hotelo vzeti vse čebelarje in se seveda s tem okoristiti. Omenil sem že naprednega, a skromnega čebelarja Pavletiča. Vedno je razmišljal, kako bi pomagal čebelam, zlasti pri prevozihih. Že leta 1951 je izdelal panj z zgornjo

ventilacijo (za izhod toplote). Svoje zamisli ni objavil, ampak je čebelarju Gromu na Vrhniki naročil, naj mu izdelata 10 takih panjev. Ta jih je res naredil, le da je dodal še odprtino (z mrežo) spodaj. Tako je nastal panj, imenovan gromovka. Le-ta je bil zelo težak, za 8 cm višji od AŽ panja. Ko so pri Agromelu videli, da je ta panj nekaj novega, so jih začeli izdelovati serijsko, le da so sate znižali za 2 cm, panje pa za 4 cm. Take panje sem kupil tudi sam. Da sem lahko uporabil normalne sate (25 cm), sem sate dal na podnico, tako da pod njimi ni bilo praznega prostora. Opazil sem, da je bilo pri točenju več medu. V klasičnih panjih s praznim prostorom pod sati ostaja v panju več čebel, ker morajo ogrevati tudi ta prostor do 35 stopinj C. Za ogrevanja pa so rabile med.

Leta 1964 se mi je na 20 km dolgi poti med prevozom zadušila čebelja družina. Pri pregledu sem ugotovil, da so bile čebele v zgornjem in spodnjem delu panja mrtve, le na sredini jih je nekaj skupaj z matico ostalo živih. Večina čebel je umrla, da je matica s peščico mladice preživela. Presunila me je sposobnost čebel v boju za ohranitev rodu.

Bil sem tudi cenilec pri zavarovalnici DOZ, pozneje pri Triglavu, za škode pri čebelah. Zato sem se dobro zavedal, kaj taka škoda pomeni za čebelarja, in sklenil preučiti vzrok za odmrtnost čebel med prevozom. Izmeril sem globino panja in ugotovil, da klasičen AŽ panj ni primeren za prevažanje. Zato sem naredil za prevažanje 12 panjev, ki so imeli zračnik spredaj in zadaj. S takimi panji smo odpotovali v Liko. Panje smo raztovorili v hudi vročini ob dveh popoldne. V klasičnih panjih bi bilo veliko čebel mrtvih, v novih panjih pa so bile čebele mirne in zdrave.

Pozneje so bile nekatere družine zelo hudo prizadete zaradi varoze. Rešil sem jih z medom, leskovim cvetnim prahom in česnom.

V 60-tih letih so pri nas zelo priporočali nakladne panje. Sam sem nameraval zamenjati panjski sistem, vendar sem želel obdržati tudi čebelnjak, ki pa za nakladne panje ni bil primeren. Prednost nakladnega panja je, da prostor širimo z dodajanjem

naklad. Porodila se mi je ideja, da bi podobno povečal tudi AŽ panj. Tako sem zasnoval trietažni panj.

Leta 1967 mi je mizar izdelal trietažni panj brez matične rešetke. To leto sem bil s čebelami na lipovi paši blizu Kobarida. Ko sem v panj naselil čebeljo družino, sem po nekaj dneh opazil, da matica zaradi toplote najraje zalega na vrhu panja. Ugotovil sem tudi, da čebele odlagajo med tudi na vrh in potiskajo matico navzdol. Tako sem moral med »točiti« dvakrat. Prihodnje leto sem vgradil matično rešetko, ki plosodišče ločuje od medišča. S temi izboljšavami sem ugotovil, da odpade tedensko prevešanje, da so čebele mirnejše in da skoraj ni rojenja, če pa je, je zelo pozno. Leta 1972 sem v Slovenskem čebelarju že objavil prvi prispevek o trietažnem panju.

Pri čebelarju Humarju v Grgarju sem spoznal panj z notranjim osmukačem. V osmukaču sem opazil veliko mrtvic. Zanimalo me je, kaj je vzrok za to. Kot sem ugotovil, čebele izletijo in se vračajo skozi osmukalno mrežo, ko pa čebelar zapre osmukač, še vedno silijo ven po isti poti, se nagnetejo na mreži in tam kljub odprtemu žrelu pomro. Problem sem v svojih panjih rešil tako, da čebele vedno izletavajo skozi odprto žrelo, le vračajo se skozi smukalno mrežo, kadar osmukač deluje.

Prisluhnil sem čebelam in same so mi pripovedovale, kaj jim manjka. Tako so sledile izboljšave. Uredil sem tudi odkrivanje in pokrivanje matične rešetke, ne da bi bilo treba pri tem vzeti sate ven.

Že leta 1972 sem sodeloval pri ustanovitvi čebelarskega krožka na osnovni šoli Solkan. Vsa leta v krožku vzgajamo mlade čebelarje. Ta skupina, ki sem jo vzgojil, izboljšuje moje zamisli pri trietažnem panju z oznako AŽL (AŽ – Ličnov panj), zato sem zadovoljen in srečen.

Pri izdelavi panjev so mizarstva dela opravljali mizarji, sestavljal pa sem jih sam, celo v kletnih prostorih stanovanjskega bloka, v katerem stanujem.

Povedati moram tudi to, da sem z velikim veseljem in zadovoljstvom po 50 letih čebele podaril nečaku v Gojače, tja, kjer sem dobil prve čebele.«

Za uspehe pri čebelarjenju, napredku in

razvoju čebelarstva je prejel različna priznanja. Dobro se spominja tudi poziva čebelarske zveze iz Ljubljane 6. decembra 1989, ko je tehnična komisija priznala nje-

gov trietažni panj in mu dovolila naziv »panj AŽL«. Sam je o svojih izkušnjah poročal na različnih simpozijih in objavljaj članke v Slovenskem čebelarju.

Iz društvenega življenja

ČEBELARSKO DRUŠTVO RIBNICA JE PROSLAVILO 90-LETNICO USPEŠNEGA DELA

prof. JANEZ MIHELIČ

Čebelarsko društvo Ribnica je 17. junija 1995 v osnovni šoli Ribnica proslavilo devetdesetletnico obstoja društva. Proslave se je udeležilo veliko število čebelarjev, med njimi tudi avtobus članov prijateljskega čebelarskega društva Sevnica, ki sta jih vodila predsednik društva g.

in urednik Slovenskega čebelarja prof. Janez Mihelič.

Vse prisotne je najprej pozdravil prizadeveni predsednik ČD Ribnica g. Ivan Gradič ter jim zaželel prijetno bivanje v Ribnici, še posebej je pozdravil goste in najmlajše čebelarje člane čebelarstva.

Vodstvo ČD Ribnica z gosti in čebelarskimi prijatelji iz prijateljskega čebelarskega društva Sevnica ter njihovim darilom.

Levstik in tajnik društva Viktor Kladnik. Poleg čebelarjev iz Sevnice pa so bili prisotni še predsednik ZČDS inž. Marjan Skok s soprogo, delegacija prijateljskega društva iz Zagorja in seveda predstavniki sosednjih čebelarskih društev iz Kočevja, Velikih Lašč in tudi predstavniki nekaterih drugih društev s prapori, prav tako pa tudi predsednica društva Ajda gospa Margareta Vrhunc

belarskega krožka, ravnateljico osnovne šole Ribnica in predstavnike ZČDS. V svojem govoru je nato orisal zgodovino delovanja čebelarskega društva Ribnica in med drugim dejal. »Zapisano je, da so se čebelarji v Ribnici zbrali 26. februarja 1905. leta v osnovni šoli v Ribnici. Tega zbora se je udeležil nadučitelj in takratni poslanec za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko go-

spod Mihael Verbič. Ta dan smo si izbrali čebelarji za začetek čebelarске organizacije v Ribniški dolini, o tem je poročal tudi Slovenski čebelar. Leta 1934 je imelo društvo že 72 članov. Po drugi svetovni vojni je društvo na novo zaživelo leta 1969, ko je postal predsednik France Gradišar, za njim pa pokojni Milo Juvanc. Društvo je razvilo svoj prapor, organiziralo čebelarски krožek, ki ga je prevzel g. Bogo Abrahamsberg, danes pa bomo otvorili tudi nov čebelnjak za šolo dr. Franceta Prešerna v Ribnici. Seveda je bilo vseh akcij še zelo veliko od zdravljenja naših čebel do izobraževalnih akcij. Trenutno pa je čebelarstvo v krizi, zato bomo težko zdržali brez pomoči, žal pa se čebelarji počutimo, kot neke vrste izobčenci, saj so vse naše prošnje zavrnjene. Lahko rečem, da je imela Marija Terezija več posluha za čebelarstvo kot naša nova država, saj je oprostila čebelarje vseh dajatev. Ob zaključku se moram zahvaliti vsem bivšim pokojnim funkcionarjem društva, pa tudi sedanjim članom društva, ki hočejo zavarovati in ohraniti zgodovino našega društva in ohraniti njegovo dejavnost in sicer: Francu Gradišarju, ki je nosil glavno breme in je zaslužen, da se je ohranila in zapisala kronika našega društva in ostalim; Francu Vidervolu, Andreju Zajcu, gospodarju Ivanu Ogrincu, predsedniku zdravstvene komisije Francu Farazinu, Ludviku Češareku ml., Alojzu Lavriču, Bogu Abrahamsbergu, Danilu Rusu, Janezu Arku in Stanetu Miheliču. »

Predsednik Ivan Gradič in tajnik Alojz Lavrič sta podelila priznanja zaslužnim članom. Nato je predsednik ZČDS Marjan Skok izročil odlikovanje A. Janše prve stopnje, s katerim je zveza odlikovala ČD Ribnica ob visokem jubileju, predsedniku društva Ivanu Gradiču. Obenem je društvu čestital in vsem članom zaželel še veliko uspehov pri nadaljnjem delu. Predstavniki ČD Sevnica pa so izročili predsedniku Gradiču darilo, miniaturo vinske preše. Nato je France Gradišar izročil nov čebelnjak OŠ Ribnica, v njem bo

Mladi čebelarji krožkarji pa so obdarili in se zahvalili svojemu mentorju g. Abrahamsbergu.

Društvu in vsem članom je ob visokem jubileju čestital tudi predsednik ZČDS Marjan Skok ter se zahvalil za priznanje in darilo, ki ga je ZČDS prejela za uspešno sodelovanje.

deleval čebelarски krožek. V ta spomin so čebelarji posadili lipo v bližini čebelnjaka. V šoli so si udeleženci nato ogledali čebelarско razstavo, ki so jo pripravili domači čebelarji. Ob zaključku se je predsednik Gradič zahvalil ravnateljici šole, svetnici gospe Andreji Šulentič za plodno sodelovanje pri gradnji čebelnjaka in organizaciji proslave, mladim za izvedbo kulturnega programa in čebelarjem, ki so pomagali pri njegovi gradnji, saj je to sodelovanje v veliko korist učencev te šole.

Organizatorji so nato povabili vse na kosilo v jedilnico podjetja Inles v Ribnici. Po kosilu pa so popoldne pripravili še prijateljsko srečanje s čebelarji iz Sevnice.

Najstarejši čebelar ČD Ribnica g. Franc Gradišar pa je imel čast, da je odprl nov čebelnjak v katerem bo deleval čebelarски krožek. Foto: J. Mihelič

ZBOROVANJE ČEBELARJEV

Zgornjesavinjski čebelarji smo se 18. marca letos zbrali na letni skupščini. Po ustanovitvi novih občin v dolini se je po sklepu skupščine Občinska zveza čebelar-skih družin Mozirje preimenovala v Zgornje-savinjsko zvezo čebelarskih družin s sede-žem v Mozirju. Zvezo že več let uspešno vodi izkušen čebelar Janez Podkrižnik iz Nazarij. Zveza povezuje sedem čebelarskih družin. Vanje pa so vključeni vsi čebelarji Zgornjesavinjske doline. V dolini je 212 čebelarjev, ki čebelarijo s približno 2434 pridobitnimi panji čebel. Poglavitna skrb zveze je poleg povezovanja tudi zdrav-stveno stanje čebel, preskrba z zdravili in sladkorjem za zimska krmljenja. Po svojih močeh si zveza prizadeva pomagati svojim članom tudi pri prodaji čebeljih pridelkov oziroma medu. Zgornjesavinjski če-belarji pridelujemo le med, manj pa drugih pridelkov, kot so propolis, cvetni prah in matični mleček. Imamo tudi svo-jo nalepko za med, prikupne oblike

in barve in z domačo, zgornjesavinjsko tematiko. Na nalepki pa vsak čebelar s svojim podpisom jamči za kakovost in vse-stransko čistost medu. V dobro zaščitene zgornjesavinjske sladke hrane bogov so se tako čebelarji kot kupci že dodobra navadili na lepo označen in pakiran domači med.

Dandanes razmere čebelarstvu niso na-klonjene, čeprav gre za zelo pomembno kmetijsko panogo. Čebelarstvo ni pomem-bno samo po svojih pridelkih, veliko po-membnejše je namreč opraševanje rastlin-stva nasploh.

V številnih državah znajo vrednotiti to neprecenljivo bogastvo, zato ima čebelar-stvo v njih takšno mesto, kot mu gre. Vse razvitejše sosednje države so zavarovale domači med, pri nas v Sloveniji pa uvažamo raznobarvne brozge neznanega izvora!

V želji, da bi tudi letos kar najbolj medilo in da bi se prihodnje leto spet zdravi udele-žili skupščine, smo se razšli.

Vlado Krejač

ČEBELARSKA DRUŽINA VELKA – SLADKI VRH JE OB 40-LETNICI SVOJEGA DELOVANJA IZDALA ALMANAH

Čebelarska družina Velka – Sladki Vrh je maja letos na Sladkem Vrhu praznovala štiridesetletnico svojega obstoja.

Poleg proslave so pripravili zelo zanimivo čebelarsko razstavo in na njej razstavili vse stare tipe panjev, med njimi tudi panj, ki ga je propagiral potovalni učitelj g. Jurančič, tako imenovani »dunajčan«. Organizirali so tudi predavanje o pomenu čebele za naravo in zdravje človeka, o tem pa je predaval znani in cenjeni dr. Jurij Senegač-nik iz Ljubljane.

Prireditve se je udeležilo veliko število čebelarjev domačinov in tudi gostov, med njimi tudi predsednik ZČDS Marjan Skok. Čebelarjem je med drugim čestital in jim zaželel še naprej tako uspešno delo, kot je bilo doslej. Zbranim je o delu družine spre-govoril njen predsednik Darko Lorenčič. Po krizi leta 1986, ko je varoza uničila skoraj vse čebele (več kot 90 odstotkov družin) in je bila čebelarska družina tik pred razpu-

stom, je enajst čebelarjev sklenilo, da ne bodo obupali. Z novim vodstvom, ki je v kraju dobilo finančno podporo in učinkovita zdravila, so – skupaj s takratnimi 16 člani – imeli 320 družin, leta 86 pa je zaradi varoze imelo 14 čebelarjev samo 44 družin – obnovili čebelarstva tako, da je danes v družino včlanjenih 38 članov, ki imajo 420 čebeljih družin. Za ta uspeh jim res lahko

iz srca čestitamo.

Posebej pa moramo pohvaliti vodstvo družine in uredniški odbor pod vodstvom Branka Jakopca, saj sta pripravila zelo ličen in dobro urejen Almanah čebelarstva družine z barvnim ovitkom. Pri delu sta mu pomagala še g. Škof in g. Kauran. Le redka so društva, ki se lahko pohvalijo s tako lepim almanahom.

SODNO ZAPRISEŽENI IZVEDENCI ZA ČEBELARSTVO V REPUBLIKI SLOVENIJI

Doslej je bila navada, da je predsednik vsakega temeljnega sodišča poimensko imenoval in zaprisegel izvedenca določene stroke. Kljub reorganizaciji sodišč se to verjetno tudi zdaj ne bo pomembneje spremenilo, tako da bodo dosednji zapriseženi izvedenci delovali še naprej. Pri nekdanjem temeljnem sodišču v Mariboru je 1. 4. 1994 kot izvedenec čebelarstva zaprisegel Alojz Cehner iz Maribora. Že prej je bil tudi izvedenec za gradbeno stroko pri istem sodišču. Tako imamo tudi čebelarji na območju nekdanjega temeljnega sodišča v Mariboru svojega zastopnika. O morebitnih spremembah bomo v našem glasilu še poročali.

Stane Sajevec

USPEŠNI ČEBELARSKI KROŽKI

JOŽE ŽERDIN

V okviru Zveze čebelarskih družin Murska Sobota na osnovnih šolah Prosenjakovci, Puconci, Bogojina, Rogašovci, Bakovci, Beltinci, v Centru poklicnih šol Murska Sobota in na Srednji kmetijski šoli Rakičan dokaj uspešno delujejo čebelarski krožki. Mladi čebelarji v kroških spoznavajo vzrejo čebel, ob tem pa pridelajo tudi več kilogramov kakovostnega medu, ki ga porabijo v šolskih kuhinjah. Krožki »premorejo«

približno 40 čebeljih družin. V okviru Zveze čebelarskih družin Murska Sobota je »glavni« mentor vseh krožkov Stanislav Čiček. Lani so omenjeni krožki dosegli vrsto uspehov, saj so se, denimo, udeležili tudi srečanja mladih čebelarjev Slovenije. Glede na to smo lahko prepričani, da se bo čebelarstvo tudi v okviru novih občin razvijalo naprej, predvsem v dobro kmetijstva, narave in zdrave prehrane ljudi.

60. OBLETNICA SMRTI POTOVALNEGA ČEBELARSKEGA UČITELJA IVANA JURANČIČA

Na pobudo Zveze čebelarskih društev Ptuj in Čebelarskega društva Cerkvenjak smo se predzadnjo aprilsko nedeljo na cerkvenjaškem pokopališču domači čebelarji in čebelarji iz društev Gorišnica, Markovci, Ptuj in Turnišče spomnili 60. obletnice smrti potovalnega čebelarskega učitelja Ivana Jurančiča. Ob tem so na njegov grob položili tudi šopek cvetja. Gospod Ivan Jurančič je namreč umrl 24. aprila

1935 v Andrencih v Slovenskih goricah.

V delegaciji matičnega društva Cerkvenjak so bili predsednik Anton Anžel, tajnik Jože Gregorec in gospodar Milan Weingerl. V delegaciji ptujske čebelarstva zveze so bili za ČD Gorišnica predsednik Vinko Lapornik, za ČD Markovci tajnik Alojz Solina, za ČD Ptuj Alojz Toplak, nekdanji učenec Ivana Jurančiča, inž. Martin Čuš in predsednik Srečko Rupnik. ČD Turnišče sta

Predstavniki organizacij, ki so združene v Zvezo čebelarških društev Ptuj so se ob njegovem grobu poklonili spominu na Ivana Jurančiča velikega čebelarskega učitelja, ki se ga bodo vedno hvaležno spominjali.

zastopala njen predsednik Albert Brenkovič in podpredsednik Jože Letonja.

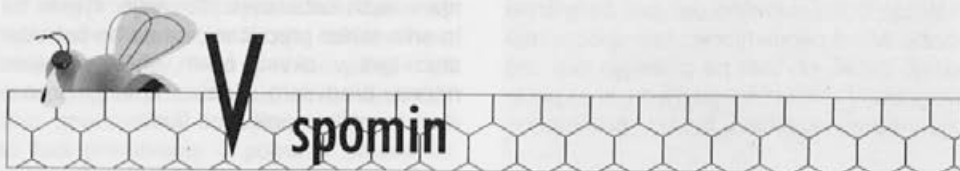
Delovno območje potovalnega čebelarskega učitelja Jurančiča sta bila celotna Sp. Štajerska in del Koroške. Deloval je tudi na področju drevesničarstva in trsničarstva. Na domu je izdeloval tudi čebelarsko opremo in čebelje panje. Čebelarjem, ki so potrebovali znanje in strokovno pomoč, je vsestransko pomagal. Imel je velik ugled v domovini, poznala ga je tudi tujina in za tiste čase je bil zelo razgledan. Njegovo delo in znanje sta nam odprla pot v sodobno napredno čebelarstvo.

Ob tem smo se zblížali člani omenjenih društev in navezali tesnejše stike z matičnim čebelarskim društvom Cerkvenjak. V prihodnje smo si zaželeli več srečanj in sodelovanja.

Še mesec dni ni minilo od tedaj in v 51. letu starosti je umrl udeleženec počastitve 60. obletnice smrti Ivana Jurančiča predsednik ČD Gorišnica Vinko Lapornik.

Naj se zato tudi njemu zahvalimo za opravljeno delo v ZČD Ptuj.

Naj bo spomin na potovalnega čebelarskega učitelja Ivana Jurančiča še dolgo živ, tako pa naj ostane tudi za vse tiste, ki nesebično pomagajo pri razvoju čebelarstva.

MARJAN ZALOKAR

Ko je Marjan pripravljaj čebele za prezimovanje, je bil še čil in zdrav, zato je koval načrte, kaj bo počel do prihodnje čebelarške sezone. Jesen se je prevesila v zimo in Marjanu je nenedoma začelo pešati zdravje.

Zahrbtna bolezen ga je priklenila na posteljo in žal iz nje ni več vstal. Vsi, ki smo

poznali njegovo močno voljo in trmo, smo upali, da se bo zlizal, a vendar je bilo drugače. Zgodilo se je tisto, kar smo najmanj pričakovali. Marjanova življenjska nit se je pretrgala še pred koncem leta in tako smo se decembra lani na blejskem pokopališču poslovili od njega. Imel je šele 68 let in bil še poln energije, ki jo namenjal bodisi čebelam ali dolžnostim v čebelarski organizaciji.

Za čebelarjenje se je navduševal, že kot mladenič, a je njegove cilje pretrgala vojna vihra, katere krutost je vtisnila globok pečat tudi v njegovo dušo. Takoj potem, ko je slekel vojaško suknjo, je kot velik ljubitelj narave stopil med gozdarje in to delo je opravljal vse do upokojitve. Delo v gozdovih je bilo v tistih povojnih letih vse prej kot lahko. Življenjski standard je bil dokaj skromen – nahrbtnik in gozdarji so bili navadno vsa gozdarjeva terenska oprema. Delovni čas je trajal od zore do mraka. Za šolanje je bil čas samo ob delu, saj je moral skrbeti tudi za družino in zidavo družinskega gnezda.

Ob vseh teh obveznostih pa mu čebelarška žilica ni dala miru. Kupil si je čebele, sprva le nekaj družin, pozneje, ko mu je to dopuščal čas, pa je svoje čebelarstvo razširil. Kljub temu da je imel zaradi delovnih obveznosti le malo prostega časa, ga je z veseljem preživel pri čebelah, saj mu je prav čebelarjenje ob vseh naporih in odgovornostih pomenilo potrebno sprostitev. Še preden se je upokojil, je svojo »čebelarijo« razširil in posodobil. Čebelaril je s 30 družinami v posodobljenih LR panjih in AŽ panjih z zakladd.

Z veseljem je sprejemal novosti v čebelarjenju in posebno skrb namenjal izobraževanju. V čebelarški organizaciji je opravljal različne dolžnosti polnih 42 let. Bil je večkratni predsednik čebelarške družine, tajnik, blagajnik, čebelarški preglednik, član upravnega odbora Čebelarškega društva Radovljica – Jesenice in član komisije za izobraževanje. Vsa dogajanja v čebelarški organizaciji je z zanimanjem spremljal in vestno izpolnjeval dolžnosti. Z veseljem je pomagal ostarelim ali pa čebelarjem začetnikom, večkrat pa je tudi oskrboval čebele kakega umrlega tovariša. Bil je pobudnik in organizator nekdanjega blejskega čebelarškega sejma. Plod njegovega dela je tudi povezava slovenskih in francoskih čebelarjev. Skrbno in natančno je spremljal in si zapisoval donose medu na pasiščih na našem območju.

Lani je začel zbirati kronološko dokumentacijo o čebelarjenju na našem koncu Gorénjske, vendar je delo, žal, ostalo nedo-

končano. Sicer pa je pri svojem delu posebno skrb namenjal zdravstvenemu varstvu čebel. Vedno je dajal prednost biološkim načinom zdravljenja čebeljih bolezni. Še bi lahko našteval, pa je tega toliko, da bi lahko napisal knjigo. Za vse svoje delo je prejel le skromna priznanja, kot sta odličji Anton Janša III. in II. stopnje, usoda pa mu je zdaj preprečila, da bi prejel tudi odličje Anton Janša I. stopnje.

Za Marjanove čebele bodo zdaj poskrbeli njegovi domači – hčerka in zet. Blejski čebelarji bomo Marjana ohranili v prijaznem spominu in ga še dolgo pogrešali.

**Čebelarška družina
Bled**

EDVARD KRALJIČ

Minulo jesen so sorodniki, prijatelji, soborci, čebelarji in drugi na zadnjo pot pospremili zglednega člana ČD Ig Edvarda Kraljiča.

Edvardovo življenje je bilo pestro, pa tudi trnovo. Kot 19-letnik je bil med prvimi borci NOB v dolomitskem odredu v XII. in v Cankarjevi brigadi. Že tedaj je bil ranjen in postal je 100-odstotni invalid.

Leta 1967 je začel čebelariti, da bi s tem bogatil svoje življenje in krepil delovne in umske sposobnosti. Od nekaj družin se je njegovo čebelarstvo povečalo na 25 panjev. To delo je skupaj s soprogo opravljal z ljubeznijo in vztrajnostjo. Hvaležen je bil za vsak nasvet in vsako pomoč domačih čebelarjev, še posebej znanega čebelarja Valentina Benedičiča. Čebelarjenje mu je resnično dajalo novih moči in bogatilo njegovo življenje. Z njim smo se srečevali na vseh prireditvah (razstavah, veselicah, družabnih srečanjih, predavanjih, občnih zbórih) izžanskih čebelarjev.

Edvard nas je osvajal s toplo besedo, nasmehom in s stiskom rok. Iz njega je izžarevala neposrednost, prisrčnost, skromnost in poštenost.

Takšnega bomo ohranili v našem spominu.

ČD Ig

JOŽE LUKANIČ

Marca letos smo se čebelarji ČD Kočevje na starotriškem pokopališču v Poljanski dolini s praporom poslovili od njastarejšega člana našega čebelarskega društva.

Pokojni Jože se je rodil leta 1897 v Sinjem vrhu v Beli krajini. Čebelariti je začel že v rani mladosti, sprva v koših, nato pa v 9- in 10-satnih AŽ panjih. Le-te je tudi sam izdeloval. Od leta 1939, ko se je preselil v vas Paka pri Starem trgu ob Kolpi, je čebelaril s približno 33 čebeljimi družinami.

Zdaj, na starost je rad s pipo posedal pred čebelnjakom in svetoval svojemu nasledniku.

Jože je bil vseskozi tudi član našega društva. Za svoje delo je prejel odličje Anton Janša III. stopnje in plaketo društva.

Jože pa ni bil samo dober čebelar, ampak je bil tudi dober pevec. Igral je tudi na tradicionalno belokranjsko tamburico in bil vedno nasmejan.

Čebelarji smo izgubili dobrega prijatelja, ki se ga bomo še dolgo spominjali.

**Čebelarsko društvo
Kočevje**

FRANC KORES

V treh letih je svoje čebelarke prijatelje zapustil že peti član Čebelarskega društva Majšperk. Zadnji je odšel znani čebelar Franc Kores, rojen leta 1911 v Kočičah pri Žetalah. Štirirazredno osnovno šolo je obiskoval v Stopercah. Pri 12 letih mu je umrl oče, mama pa se je kmalu znova poročila. Zaradi nesporazuma z očimom je šel za pastirja k večjemu kmetu. Na samotnih haloških pašnikih je opazoval rast in brstenje zdravilnih in strupenih zelišč, gozdnih dreves in sadežev, domačega sadja in vinske trte. Vedel je za navade vseh gozdnih in domačih živali. Ko je nekoč pasel živino pod obronki Donačke gore, je nizko priletel velik čebelji roj in se v njegovi bližini

obesil na vejo. Ker je priletel nizko, je vedel, da je prvenec s staro matico in da duplo teh čebel ni daleč v gozdu. Od takrat naprej so bile čebele njegove življenjske sopotnice. Tako dobro jih je poznal, da je z gotovostjo samo s pogledom na žrelo ugotovil, kateri panj bo danes ali jutri rojil.

Leta 1946 se je priženil na Kupčini vrh. Imel je spretno roko za izdelavo sodov in raznega kmečkega orodja. Bolj je bilo delo zapleteno, raje ga je opravljal. Ko je zadnji dve leti pojemala njegova življenjska moč, sta mu sinova ponudila vso potrebno pomoč, eden od njiju pa bo zdaj nadaljeval čebelarsko tradicijo. Vse življenje mu je bila narava zvesta učiteljica, zato je tudi njegov zadnji dom sredi neokrnjene narave.

**Čebelarsko društvo
Majšperk**

JOŽEF-DRAGO KRESEVIČ

Sredi marca smo se svojci, sorodniki, prijatelji in člani Čebelarskega društva Ilirska Bistrica na pokopališču v Podgradu poslovili od našega večletnega člana Jožefa-Draga Kreseviča iz Podgrada. Njegova ne-

nadna smrt nas je vse pretresla, saj je bil še dva dni prej skupaj z nami na čebelar-skem predavanju, poln življenja, zagnanosti in načrtov.

Čebelariti je začel leta 1984, pri čebelarjenju pa je bil vsako leto uspešnejši. Zapustil je 12 AŽ panjev, zanje pa bo zdaj skrbela njegova soproga Silva, tako da bo čebelarstvo ostalo pri Kresevičevih.

Drago Kresevič je bil zelo priljubljen član našega društva in skrben čebelar.

Na njegovi zadnji poti ga je spremljalo veliko število ljudi, to pa dokazuje njegovo priljubljenost. Čebelarji smo ga pospremili z društvenim praporom. Ob odprtem grobu sta se od njega poslovila sovaščan ter član čebelarskega društva.

Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu kot dobrega prijatelja in sodelavca.

**Predsednik
Ivan Šuštar**

IGNAC ŽUPANČIČ

Maja letos smo se vuzeniški čebelarji poslovili od 83-letnega člana naše družine Ignaca Župančiča.

Bil je dolgoletni član ČD Slovenj Gradec, le-to pa mu je podelilo tudi priznanje za požrtvovalno delo pri zatiranju čebeljih bolezni. Zadnja leta je bil član ČD Vuzenica, med drugim pa je bil v tem obdobju tudi predsednik družine.

Od nas je odšel tiho in skromno, čebelarji pa ga bomo ohranili v prijaznem spominu.

**Čebelarstva družina
Vuzenica**

ANTON KRŽIŠNIK-LJUBO

Neusmiljena smrt vedno bolj redči naše vrste. Ob koncu avgusta lani smo se na žirovskem pokopališču poslovili od našega člana in marljivega tovariša Antona Kržišnika-Ljuba.

Poleg sorodnikov in čebelarjev so se od pokojnika poslovili tudi številni Žirovci, borci ter sodelavci in znanci iz tujine.

Pokojni Ljubo se je rodil v Žireh leta 1923. Bil je sin znanega malega trgovca, družina pa je bila narodno usmerjena in napredna. Tako se je celotna družina že leta 1941 vključila v odpor proti okupatorju.

V partizanih so padli trije njegovi bratje. Tudi on je bil med NOB uspešen partizanski vojskovodja.

Po končani vojni so ga kot razgledanega, bistroga in uspešnega častnika kmalu napotili na Višjo vojno akademijo. Po končanem šolanju je kot višji častnik opravljal pomembne in odgovorne vojaške dolžnosti, med drugimi dolžnosti vojaškega predstavnika v Nemčiji in Avstriji in vojaškega atašeeja v Romuniji. Bil je tudi poveljnik mirovne enote JLA na Sinaju. Opravljal je tudi dolžnost sekretarja za vojaške zadeve v kabinetu maršala Tita v Beogradu. Leta 1973 se je končno vrnil v Slovenijo in prevzel

mesto poveljnika TO za Gorenjsko v Kranju.

Po vrnitvi v Slovenijo se je zaradi navezanosti na domači kraj Žiri odločil, da bo na Goropekah zgradil mirno in prijetno bivališče. Iz ljubezni do narave je začel tudi čebelariti. Vključil se je v Čebelarstvo družino Žiri. Sam je zelo dobro izdelal štiri LR panje. Svoje ljubljene čebelice je skrbno negoval, zlasti pa užival ob njihovem delu vse do svoje prenatle smrti.

Ohranili ga bomo v lepem spominu kot čebelarja in srčnega tovariša. V spomin na njegovo delo v naši Čebelarstvu družini smo se od njega poslovili z verzom pesnika Krasa, Srečka Kosovela:

»Trudne omahnejo delovne roke
na mrzlo ležišče.

Tihe in žalostne besed umrejo
v tišini noči.«

**Čebelarstva družina
Žiri**

MARIJA ARKO

Marija Arko, posestnica iz Bukovice pri Ribnici je bila rojena 1908. Čebelariti je začela leta 1941, še istega leta pa se je tudi včlanila v čebelarstvo društvo.

Poleti leta 1942 so Italijani ubili njenega moža in požgali domačo vas. Ostala je sama s tremi hčerkami. Bila je vsestransko razgledana ženska, po vojni pa je delovala tudi pri obnovi vasi. Za svoje delo je prejela odlikovanje za zasluge za narod.

Bila je zavzeta in napredna čebelarka. Posvetila se je zlasti vzreji matic in je kot edina ženska v Ribniški dolini dobro poznala vso tovrstno tehnologijo. V upravnem odboru čebelarstva društva Ribnica je bila dejavna, dokler so ji to dopuščale moči. Za svoje delo je prejela tudi odličje Anton Janša III. stopnje.

Zadnjih nekaj let je živela v domu upokojencev v Radovljici, tam pa je tudi umrla.

Od nje smo se konec avgusta lani poslovili na ribniškem pokopališču in se ji tudi zahvalili za njene zasluge.

**Čebelarstvo društvo
Ribnica**

UGODNO prodam čebelnjak brunarico in 15 naseljenih AŽ panjev. Kostanjevec, Gorenjski vrh 34, 62283 Zavrč

PRODAM prevozni čebelnjak avto prikolica z 10 naseljenimi 10 S AŽ panji. Telefon (067) 79-190 – zvečer.

ODKUPEM čebelje pridelke – vse vrste medu, propolis, cvetni prah in vosek. Informacije po telefonu (061) 484-842.

PRODAM štirideset dvotretjinskih LR panjev ali posameznih delov in satje ter nekaj naseljenih panjev. Telefon (061) 882-096 ali (068) 324-508.

ZELO POCENI prodam 40 zdravih čebeljih družin v AŽ panjih. Panje in čebelnjak podarim, zaračunam samo družine in satje. Prezimljenje in dobra spomladanska paša možna na sedanji lokaciji. Telefon: (068) 85-116 zvečer.

UNIELECTRA d.o.o.

Podpeška c. 21

61351 Brezovica pri Ljubljani

tel.: (061) 654-218

HITREJŠE TOČENJE MEDU!

Za vašo točilno napravo vam izdelamo mikroprocesorski pogonski sistem, s katerim boste hitreje in natančneje izpraznili sate. Pogon vam omogoča točenje medu po vnaprej nastavljenem programu (čas, hitrost, pospeševanje in zaviranje). Trifazni električni pogonski motor s posebnim frekvenčnim pretvornikom in priklopom na enofazno omrežno napetost 220 V izpolnjuje vse vaše zahteve. m Preuredimo in popravimo vam tudi vse električne in elektronske naprave, ki jih uporabljate pri čebelarjenju!

Čebelarstva zadruga

NEKAR z. o. o.

Avsečeva 5,
61 103 Ljubljana
tel. (061) 159 08 94

NOVO

Prodaja kozarcev in škatel za med. Kozarci so s kovinskimi Twist off pokrovi. Velikosti kozarcev so 720 mll 370 mll

**UGODNA
PONUDBA**

**ZČDS ZBIRA FINANČNO POMOČ ZA BOSANSKE ČEBELARJE.
DENAR NAKAŽITE NA ŽIRO RAČUN ZČDS ŠT. 50101-678-48636
V OKENCE POLOŽNICE Z OZNAKO »ŠIFRA« NAPIŠITE ŠT. 88,
V RUBRIKO NAMEN NAKAZILA PA »POMOČ BOSNI«**

RELAX

Ob polju 7, 62366 MUTA
Telefoni: 0602 61-236, 61-006, 61-514
Telefax: 0602 61-514
Ž.r.: 51860-601-41705 pri SDK Radlje

PE: LJUBLJANA, Cankarjeva 3, Tel./Fax: 061 12 53 122, MARIBOR, Svetozarevska 10, Tel./Fax: 062 227 630,
VELENJE, Trg mladosti 6, Tel./Fax: 063 851 999, MURSKA SOBOTA, Lendavska 19, Tel./Fax: 069 22 928,
ŽALEC, Mestni trg 3, Tel./Fax: 063 715 386, DRAVOGRAD, Trg 4. julija 43, Tel./Fax: 0602 83 627

IZLET ČEBELARJEV NA NIZOZEMSKO 4. – 8. 10. 1995

1. DAN: Odhod turističnega avtobusa ob 11. uri iz MURSKE SOBOTE, ob 12. uri iz MARIBORA, 13.10 iz ŽALCA in 14.30 iz LJUBLJANE. Sledi vožnja prek BELJAKA, SALZBURGA in MÜNCHNA proti KÖLNu in nizozemski meji.

2. DAN: V jutranjih urah krajši postanek na nizozemski meji za menjavo, potem nadaljevanje vožnje do WAGENINGENA, sedeža Čebelarke zveze Nizozemske. Obisk čebelarskega doma z ogledom delavnice, polnilnice, trgovine in pogovor s sekretarko Zveze ter profesorjem za čebelarstvo na agronomski fakulteti v Wageningen. Po ogledu vožnja do kraja ODIJK, kjer si bomo ogledali čebelarski muzej. Vožnja mimo AMSTERDAMA proti ALKMAARJU. Namestitvev v hotelu, nočitev.

3. DAN: Po zajtrku celodnevni izlet v ZAANSE SCHANS (muzej na prostem – mlini na veter), AMSTERDAM (vožnja z ladjo po kanalih Amsterdama in obisk brusilnice diamantov), prosto za individualne ogleda. Sledi obisk MARKENA (starega ribiškega mesta) in VOLENDAMA (informativni ogled mesteca z obiskom sirarne in coklarne). Vrnitev v ALKMAAR. Nočitev.

4. DAN: Po zgodnjem zajtrku nadaljevanje vožnje proti severu Nizozemske do OOSTWOUDA in ANDIJKA ter obisk tamkajšnjih čebelarjev. Popoldne vrnitev proti AMSTERDAMU ter nadaljevanje vožnje proti domu.

5. dan: Nadaljevanje proti domovini (Frankfurt, München) prek Beljaka, Ljubljane, Maribora v Mursko Soboto. Prihod v poznih večernih urah.

CENA 395 DEM

- prevoz z avtobusom turistične kategorije (video, WC, klima)
- ogleda in obiske po programu
- dve nočitvi z zajtrkom v hotelu ***
- nezgodno zavarovanje
- organizacijo, izvedbo in vodenje izleta

CENA 460 DEM

VKLJUČUJE:

- prevoz z avtobusom turistične kategorije (video, WC, klima)
- ogleda in obiske po programu
- dve nočitvi z zajtrkom v hotelu ***
- dve večerji
- nezgodno zavarovanje
- organizacijo, izvedbo in vodenje izleta

UDELEŽBA: 45 POTNIKOV

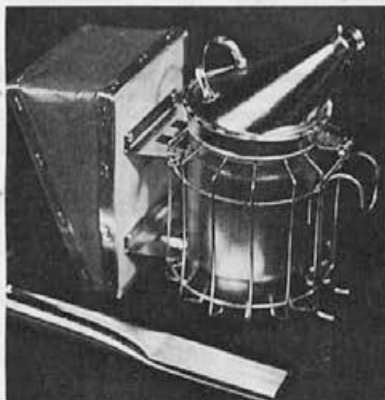
PLAČILNI POGOJI:

Informacije in vplačila v vseh poslovalnicah RELAXA.

Plačilo zadnjega obroka najpozneje teden dni pred odhodom.

KOVINSKA GALANTERIJA RAKOVEC

GUNCELJSKA CESTA 28/a
61000 LJUBLJANA
Tel.: (061) 51-076

NA ZALOGI IMAMO:

TOČILA ZA MED – AŽ + LR 3S Al.,

DB + LR 3S Al., AŽ + LR 4S Al., DB + LR 4S Al.

KOŠI ZA TOČILA – AŽ + LR, DB + LR

Odtočne štule, gonila, stojala za odkrivanje satja, univerzalni kadilnik, zapahi krajši in daljši 2/2, LR sponke, zapah levi in desni, nosilec matične rešetke, sito dvojno in enojno, razstojišča AŽ za 7, 9, 10, 11, 12 satov, matične klešče, lovilec rojev AŽ- LR, ameriška razstojišča, univerzalne klešče za satnike, matične rešetke »Haneman«, žica za žičenje satnikov.

NOVO – SMUKALNIKI

PRIPOROČAMO VAM NAKUP NAŠIH IZDELKOV PO KONKURENČNIH CENAH!

PRODAJA ČEBELARSKEGA KOLEDARJA ZA LETO 1996

Vse čebelarje obveščamo, da so prvi vzorci čebelarskega koledarja za leto 1996 že pripravljeni. Cena koledarja je 300,00 SIT. **Vsi redni člani ZČDS in vsi naročniki Slovenskega čebelarja bodo ob plačilu članarine za leto 1996 pri blagajnikih društev brezplačno prejeli koledar.**

Pri naročilu več kot sto koledarjev za podjetja ali posameznike je **cena posameznega koledarja 250 SIT.** Z doplačilom možnost dotiska naslova podjetja ali ČD.

Naročila za dodatne koledarje zbiramo le do konca septembra.

ZČDS

ČEBELARJI!

Zavarujte svoj kakovostni med z zaščitno znamko! Ko pooblaščen laboratorij ugotovi ustreznost vzorca vašega medu, vam pošljemo zahtevano količino nalepk z zaščitno znamko. Na vsakih 100 (sto) poslanih znamk vam pošljemo brezplačni barvni plakat za propagiranje prodaje medu, opremljenega z zaščitno znamko.

Analiza in nalepke nekoliko podražijo embalaranje medu, vendar bodo kupci radi odšteli 20 ali 30 odstotkov več za lepo opremljen, ustrezno označen in zaščitni pridelek!

ZČDS

KJE LAHKO KUPITE STEKLENO EMBALAŽO IN NALEPKE ZA MED

Da bi vam olajšali nakup steklene embalaže, smo se dogovorili s čebelarji z različnih območij, da bodo prodajali kozarce za med:

- **za Pomurje:** Medobčinska zveza čebelarskih družin Murska Sobota, vsak torek od 15. do 17. ure, dogovorite se z g. Antonom Štefkom, tel. (069) 48-265;
- **za Koroško:** vsak delavnik, dogovorite se z g. Alojzom Porijem, tel. (0602) 22-654, Ravne na Koroškem;
- **za osrednjo Slovenijo:** vsak torek med 10. in 18. uro, pokličite g. Davida Ferleta, tel. (061) 14-29-242 in 14-29-766, Dobrunje;
- **za Gorenjsko:** vsak dan, razen nedelje, od 15. ure dalje pokličite g. Braneta Kozinca, tel. (064) 733-203, Lesce.
- **za Podravje:** vsako sredo in petek ves dan, pokličite g. Karla Štruklja, tel.: (062) 814-102, Slovenska Bistrica.
- **za Dolenjsko in Posavje:** vsak torek in petek med 7. in 16. uro pokličite g. Jožeta Teropšiča, (068) 73-471 Gorenje Kronovo 7, (Pri Otočcu)

Na zalogi imajo kilografske kozarce z navojem in kovinske pokrove. Embalaže ne pošiljajo po pošti!

Zveza ima na zalogi samolepne etikete za 1 kg in 1/5 kg, kozarce z medom. Naročite jih po telefonu (061) 210-992, pošljemo jih po povzetju.

CENE MEDU NA LJUBLJANSKI TRŽNICI IN PRI ČEBELARJIH

Cene medu na tržnici in doma pri čebelarjih so se v avgustu nekoliko dvignile. Cene medu so naslednje: cvetlični med 480 SIT, kostanj 500 SIT, akacija 500 SIT, gozdni mešani 520 SIT, smreka 600 SIT in hoja 650 SIT. Čebelarjem svetujemo, da so pri oblikovanju cen medu čim bolj enotni.

Urednik

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, fax: 126-13-35.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: inž. Marjan Skok, Stanislav Hajdinjak, prof. Pavle Zaletel, dr. Janez Poklukar, dipl. oec. Aleš Mižigoj.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, mag. Franc Javornik, dr. Janez Poklukar, dr. vet. Mira Jenko, inž. Marjan Debelak in prof. Pavle Zaletel.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič

Lektorica: prof. Nuša Radinja

Letna naročnina za nečlane znaša za leto 1995 2.950,00 SIT. Posamezna številka pa stane 300,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 2.550,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 30.000,00 SIT, pol strani 15.000,00 SIT, četrt strani 7.000 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enaka cena velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed.

Številka tolarskega žiro računa pri SDK v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) šteje mesečnik Slovenski čebelar ...ed proizvode informativnega značaja, iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

Tiska KURIR p.o. Ljubljana, Parmova 39.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

® Bayvarol Strips

Trakovi za čebele

NOVO UČINKOVITO SREDSTVO

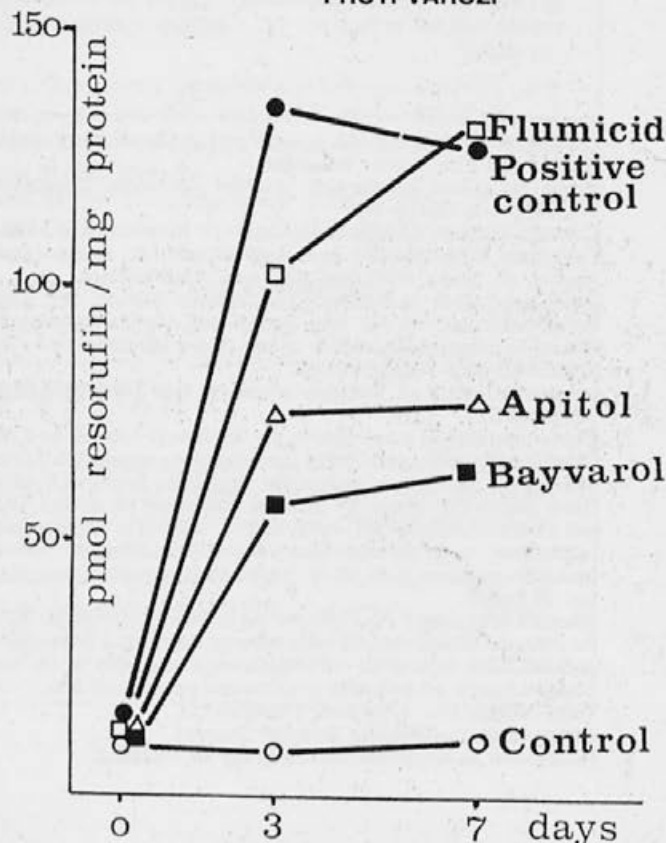
ZA UNIČEVANJE PRŠICE

VAROE

Bayer

AKTIVNOST ENCIMOV KAŽE POJAV
STRESA PO UPORABI NEKATERIH
ZNANIH AKARICIDOV,
KI SE UPORABLJAJO
PROTI VAROZI

BAYVAROL priporočamo
za zatiranje varoze zaradi
njegove velike učinkovitosti,
enostavne uporabe in
najmanjše škodljivosti
za čebele in čebeljo zalego.